ROČNÍK II. 1948. SEŠIT 3.

ČESKÁ MYKOLOGIE

Čtvrtletník Čsl. mykologického klubu pro šíření znalosti hub po stránce vědecké i praktické.

Redigují:

Prof. Dr. K. CEJP,
MUDr. J. HERINK,
I. CHARVÁT,
Dr. A. PILÁT.

OBSAH:

V. Vacek: Příspěvek k poznání našich podzemek (Hypogei). 65
Ph. Dr. Jaroslav Smolák: Rostlinná pathologie a mykologie. 70
Dr. Albert Pilát: Hlíva číšovcovitá (Pleurotus cyphelliformis Berk.) v Čechách 74
Dr. Karel Cejp: Dva tropičtí zástupci bělohnojníků v našich sklenících. 78
Ing. Zdeněk Schaefer: Nový druh ryzců: r. hradecký (Lactarius hradecensis sp. n.). 83
Svatopluk Šebek: Nový nález škárky hvězdicovité (Mycenastrum corium [Guers.] Desv.). 85
Mirko Svrček: Galera coprophila Kühner v Československu. 88
Fr. Neuwirth: Něco o slizovkách (Myxothallophyta). 89
I. Charvát: Hřib satan (Boletus satanas Lenz.). 91
Mykologické drobnosti. 93

V PRAZE dne 15. srpna 1948.

Nákladem Čsl. mykologického klubu v Praze. - Administrace: Praha II, Krakovská 1.

Vytiskla knihtiskárna Otakara Stivína v Praze II, Vojtěšská ul. č. 212.

Předplatné Kčs 60·—.

COMMONWEALTH MYCOLOGICAL INSTITUTE 9 FEB 1954

Z organisačního života Čsl. mykologického klubu.

Zpráva o valné hromadě ČMK 5. IV. 1948.

Předseda Dr. A. Pilát uvítal přítomné členy, převážně pražské, z venkovských zvláště Rud. Veselého. Vzpomněl pak v úvodu předsednické zprávy úmrtí význačného čsl. mykologa, předního člena ČMK, prof. Dr. K. Kaviny, jehož památku uctilo shromáždění povstáním. Připomněl dále, že 21. IV. se dožije 90 let nestor čsl. mykologů, prof. Dr. Jos. Velenovský. Jeho životopis bude otištěn v časopisu „Česká mykologie". Činnost ČMK v uplynulém správním období narážela na značnou nepřízeň počasí, která zavinila velký nedostatek hub jak ke studiu, tak i ke sběru pro praktické houbaře. Přes tyto nesnáze byla práce klubu úspěšná a přibylo i dosti nových členů. V uplynulém správ. období počal ČMK za podpory min. školství a osvěty vydávati odborný časopis „Česká mykologie", který byl velmi příznivě přijat houbařskou i širší veřejností. Bude-li letošní rok příznivější růstu hub, jistě se to projeví jak zvýšením počtu členstva ČMK, tak i odběratelů časopisu.

Jednatel I. Charvát uvedl ve své zprávě, že v uplynulém správ. období bylo pro nepřízeň počasí konáno pouze 12 vycházek, kdežto počet přednášek (40) ukazuje, že pravidelné přednášky byly pořádány skoro celý rok. Výstava čerstvých hub loni nemohla být pořádána pro nedostatek čerstvých hub.

Po přednesení pokladní zprávy A. Šmejkalem navrhli revisoři účtů (K. Kaiser a Fr. Opršal) absolutorium odstupujícímu výboru, které valné shromáždění přijalo.

Bylo přijato navržené složení výboru pro nové správní období takto: předs. Dr. A. Pilát, I. místopředs. prof. Dr. K. Cejp, II. místopředs. MUDr. Jos. Herink, jednatel I. Charvát, pokladník štkp. A. Šmejkal, zapisovatel RNC Mirko Svrček. Členové výboru: Václ. Vacek, Fr. Guth, Fr. Soldán, prof. Jan Bubník, RNC K. Kult, Rud. Veselý. Náhradníci členů výboru: Fr. Kuneš, MUDr. Jiří Kubička, Fr. Volšický, PhMr. K. Voneš. Revisoři účtů: K. Kaiser, Fr. Opršal.

Zpráva o val. hromadě brněnské odb. ČMK 13. IV. 1948.

Rovněž brněnská odbočka pracovala přes nepřízeň počasí úspěšně a uspořádala v Brně výstavu čerstvých hub. Předsedou na nové správ. období byl zvolen pplk. Al. Procházka, místopředs. RNC Fr. Šmarda, jednat. Jar. Němec.

Výstava čerstvých hub v Praze

bude uspořádána v září, budou-li podmínky růstu hub příznivé. Podrobnosti budou oznámeny na přednáškách a v denním tisku. Žádáme všechny členy, aby zajistili úspěch výstavy prací na výstavě, donáškou a zasíláním čerstvých hub. Venkovští členové mohou se koncem srpna dotázati na termín výstavy, pokud chtějí přispěti svými zásilkami k obohacení výstavy. Děkujeme všem již předem za práci pro zdar výstavy.

V. Vacek:

Příspěvek k poznání našich podzemek (Hypogei).

(Contribution à la connaissance des champignons hypogés en Tchécoslovaquie.)

(Dokončení.)

14) *Melanogaster macrosporus* Vel. (černoušek velkovýtrusný) podobá se makroskopicky úplně předešlému, liší se však mikroskopicky velkými výtrusy 10—21/5,5—9,5 μ, kdežto *M. variegatus* Tul. má výtrusy pouze 6—10/3—5 μ. Houbu tuto podrobil jsem zevrubnému zkoumání, maje podezření, že se snad jedná o bisporickou varietu *M. variegatus* Tul. Výsledek toho zkoumání byl, že jsem dospěl k přesvědčení, že *M. macrosporus* Vel. je samostatný, dobrý druh. Výtrusy tvoří se totiž na basidiích ve zcela stejném počtu (2—6) jako u *M. variegatus* Tul., při tom však výtrusy jsou daleko větší než u tohoto. Také basidie jsou u *M. macrosporus* Vel. větší. Nalezl jsem jej u Černošic (2×) a u Čelákovic.

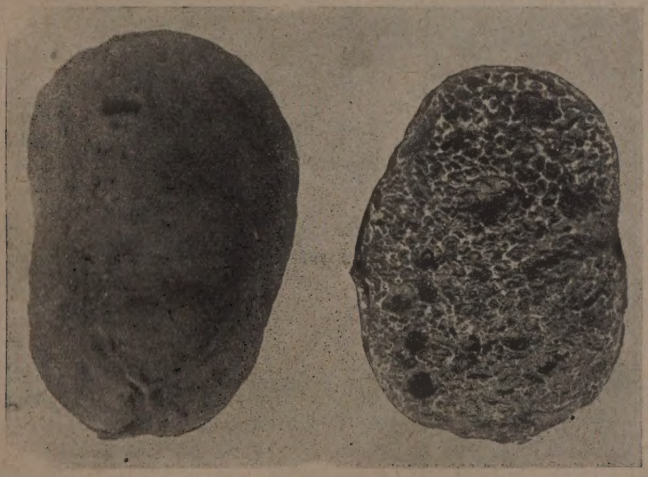

Černoušek velkovýtrusný (**Melanogaster macrosporus** Vel.). Roblín, sbíral a fotografoval Dr. A. Pilát. 4/3 orig. (plodnice a její průřez).

15) *Melanogaster rubescens* Tul. (černoušek červenavý). Podobá se barvou černoušku pestrému *(Melanogaster variegatus* Tul.), liší se však od něj červenohnědou barvou gleby a nepříjemným zápachem. Sbíral jsem jej u Roblína.

B) Ascomycetes.

*16) *Genea pulchra* Corda (zemnička úhledná). O nálezu této vzácné houby, která téměř 100 let nebyla znovu nalezena, pojednal jsem v samostatném článku (Česká Mykologie 1 : 75—77, 1947).

17) *Hydnotria Tulasnei* Berk. et Br. (oříškovec Tulasneův). Malá či prostřední hypogea, na povrchu s četnými, mozkovitě vinutými záhyby a nemnohými, okrouhlými či štěrbinovitými otvory, vedoucími do vnitra plodnice, kde vyúsťují v dutých, štěrbinovitých komůrkách, žlutavě pleťová až bledě cihlová. Jest vedle bělolanýže (*Choiromyces meandriformis* Vitt.) patrně naše nejhojnější vřeckatá podzemka. Nalezl jsem ji v Říčanech, Klánovicích, Krči (2×) a několikrát u Žarošic na Moravě.

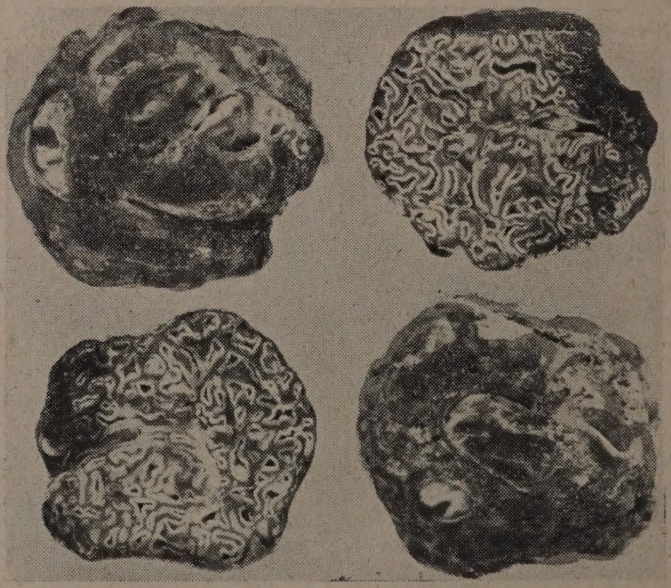

Oříškovec Tulasneův (**Hydnotria Tulasnei** B. et Br.). Tuchoměřice u Prahy, 9. VII. 1944 sbíral a fotografoval Dr. Jos. Herink. Herb. myc. Dr. Herink Nr. 584/44. Zvětšeno 2× (lineárně).

*18) *Tuber rufum* Pico (lanýž ryšavý). O prvém nálezu tohoto druhu jsem se zmínil ve zvláštním článku (Česká Mykologie 1 : 40—42, 1947). Během doby vykopal jsem jej ještě třikráte a to dvakrát na Moravě (Žarošice a Zdravá Voda u Žarošic) po jednom exempláři a jedenkrát v Čechách (Srbsko — 2 exempláře). Dokladové exsikáty uloženy jsou ve sbírkách botanického oddělení Národního musea.

19) *Tuber aestivum* Vitt. (lanýž letní). Je to náš nejznámější lanýž. Vykopal jsem jej v listnatém lese u Zadní Kopaniny na 2 místech (v listopadu 1946) v celkovém počtu 17 exemplářů. Zkusil jsem jej také po stránce kuchyňské (v polévce) avšak nevyniká nějakou mimořádnou chutí. Usušené plodnice voní čokoládou. Na tomto druhu měl jsem příležitost ověřiti si zbytečnost podrodů *Eu-Tuber* Fischer a *Aschion* Wallr. Ačkoliv *T. aestivum* Vitt. má míti plodnice masité (z kteréhož důvodu zařazuje se do podrodu *Eu-Tuber* Fischer), zjistil jsem, že gleba jeho je úplně stejně tuhá jako u druhů z podrodu *Aschion* Wallr. na př. *T. scruposum* Hesse, *T. rufum* Pico). O nějaké „dřevité" dužnině nedá se u žádného mně známého lanýže z podrodu *Aschion* Wallr. mluviti — ani u nejtvrdšího z nich, lanýže vydutého (*T. excavatum* Vitt.).

20) *Tuber excavatum* Vitt. (lanýž vydutý). Tento lanýž bude pravděpodobně jedním z našich nejrozšířenějších lanýžů. Poprvé vykopal jsem jej v listnatém lese u Srbska 21. září 1946 v počtu 21 exemplářů, od té doby pak vykopal jsem jej opětovně na více lokalitách (Třebotov, Zadní Kopanina, Roblín) v celkovém počtu 71 exemplářů ve všech stupních vývoje. I dosud nedospělé, mladé plodnice dají se spolehlivě poznati podle vždy přítomné dutiny uvnitř plodnice a charakteristické hnědožluté barvy (kterou Hesse nazývá „kdoulově žlutou"). Exempláře, které jsem vyhrabal u Srbska, shodovaly se ve všem s typickým *T. excavatum* Vitt., avšak výtrusy byly téměř kulovité, zřídka kdy široce eliptičné, 36—55 μ dlouhé a 33—41 μ široké — měřeno včetně síťovité sculptury (*f. globispora* m.).

21) *Tuber Borchii* Vitt. (lanýž Borchiův). Tento lanýž byl u nás již dříve sbírán (Boh. Klika: „Dva nové české lanýže". Mykologia 3:67, 1926). V mládí podobá se dosti lanýži pýřitému (*T. rapaeodorum* Tul.) neboť je stejně zbarven a také poněkud plstnatý, je však větší, v stáří olysalý a červenohnědý. Také odění plodnice je pod mikroskopem zcela rozdílné než u *T. rapaeodorum* Tull. neboť chlupy nejsou dlouze, ostře zašpičatělé, ale tupé, kyjovité. Poprvé nalezl jsem jej 5. září 1946 v listnatém lese „Matějovci" u Žarošic na Moravě. Vyčníval částečně z tvrdé ušlapané země na lesní pěšině. Byla to plodnice již starší, červenohnědě zbarvená, s glebou velmi tmavě, skoro čokoládově zbarvenou, bělavě mramorovanou. Není mi známo, byl-li tento druh do té doby na Moravě sbírán. Další 3 exempláře, které jsem měl příležitost studovati, vykopala pí A. Doubová na společné exkursi u Zad. Kopaniny 9./11. 1946 (v lese listnatém).

22) *Tuber rapaeodorum* Tul. (lanýž pýřitý). O prvních nálezech tohoto lanýže jsem pojednal v České Mykologii (1:23—26, 1947). Opětovně vyhrabal jsem jej 27. června 1946 u Mnichovic (pod Koženým vrchem) na společné

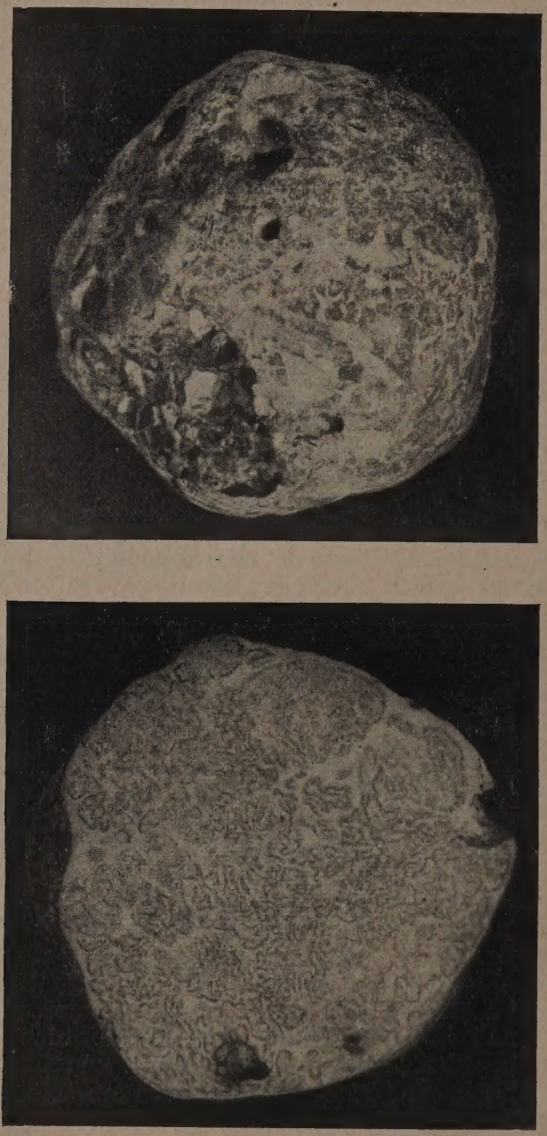

Bělolanýž obecný (**Choiromyces meandriformis** Vitt.). U Holoubkova X. 1942 sbíral Zoul. Nahoře plodnice, dole její průřez (1/2 orig.). Foto: Dr. A. Pilát.

exkursi s prof. Velenovským (pod habry, 1 mladý, nedospělý exemplář) a 4. září 1946 v listnatém lese u Žarošic na Moravě.

*23) *Tuber scruposum* Hesse (lanýž zdrsnělý). Až dosud nalezl jsem pouze 2 exempláře u Karlštejna na břehu lesní tůňky pod vodopády. Bližší viz „Věda přírodní" (23:243, 1944/45).

24) *Choiromyces meandriformis* Vitt. (bělolanýž obecný). Nejznámější naše vřeckatá hypogea, rostoucí ve smrčinách, všeobecně ke kuchyňským účelům sbíraná. (Říčany, Karlštejn, Černošice, Jíloviště a j.).

25) *Elaphomyces cervinus* (Pers.) Schröter (jelenka obecná). Plodnice této houby nalézají se poměrně dosti často od zvěře (veverek) vyhrabané. Přítomnost jejich pod zemí (jakož i druhu následujícího) prozrazuje někdy výskyt housenic (*Cordyceps parasitica* Willd. a *C. capitata* Holmsk.), které na jejich plodnicích parasitují. Gleba dospělých plodnic rozpadá se v čokoládově černohnědý prach, sestávající z kulatých, bradavčitých výtrusů a sporých vláken capillitiových. Peridie je na řezu velmi tlustá, skoro korkovité konsistence, jednobarevně bledě okrově žlutavá. Vyhrabal jsem ji u Třemblat. Povrchově nalezl jsem ji na více místech (Krč, Říčany a j.).

26) *Elaphomyces variegatus* Vitt. (jelenka drsná či pestrá). Bývá omylem zaměňována s předešlou, od níž odlišuje se tím, že peridie na průřezu je bledě okrová s chromově žlutou zonou u periferie a je okrouhlými, čokoládově červenohnědými pecičkami strakatá. Mimo to liší se od předešlé také mikroskopicky mnohem menšími výtrusy. Rozeznávati tyto dva druhy podle tvaru bradavek, jak často bývá doporučováno, není možno, poněvadž *E. variegatus* Vitt. vyskytuje se někdy také s nízkými, oblými bradavkami, takže se zevně úplně podobá *E. cervinus* (Pers.) Schröt. Tuto varietu s nízkými bradavkami, var. *pallens* sensu Fischer vyhrabal jsem ve smíšeném lese u Žarošic na Moravě. Varietu se špičatými bradavkami (var. *hirtus* sensu Fischer) vyhrabal jsem u Třemblat a u Kosoře.

Dokladové exsikáty zde uvedených podzemek, vyjma č. 8, 15 a 24 uloženy jsou ve sbírkách botanického oddělení Národního musea.

Analysis in sermone latino:

Octaviania asterosperma Vitt. f. **mutabilis** n. f. Ut typus, sed gleba lutea usque viride-lutea, peridium versus fusco-lutea usque fusco-rubra, vulnerata sature cyanovirescens, basi sterilis, rubescens.

Rhizopogon graveolens Tul. f. **sulphurea** n. f. A typo peridio primo albido, dein sulphureo-luteo, locis pressis cacao-fuscescente, sub lento sericeo-fibrilloso usque tomentoso differt. Peridium valneratum subrubescens.

Tuber excavatum Vitt. f. **globispora** n. f. A typo sporis globosis vel subglobosis, 36—55/33—41 μ differt.

Ph. Dr. Jaroslav Smolák:

Rostlinná pathologie a mykologie.

Obyčejně se říká, že rostlinná pathologie je výhonkem, větví mykologie a že tedy mykologie je mateřskou disciplinou fytopathologie. Je. Ale říká se to i o fysiologii, která je rovněž považována za matku rostl. pathologie. Tu třeba si uvědomit pojem moderní fytopathologie, která není jen aplikovanou mykologií, entomologií a fysiologií a která má vztahy ke všem přírodním vědám. Velmi obsažná a důležitá mykologická část rostl. pathologie je skutečně odvětvím mykologie, o tom není pochyby, a je nejvýš třeba, aby obě tyto disciplíny pracovaly spolu v přátelské shodě a harmonii, čemuž vždycky tak není. Rostlinní pathologové jsou více služebníky veřejnosti. Prakse zemědělská, lesnická, zahradnická čeká na pomoc, na radu praktické části rostl. pathologie čili ochrany rostlin, a po té stránce praktické důležitosti vyrostlo fytopathologické „dítě" do jisté míry nad mykologii, což ovšem neznamená, že by poměr obou významných disciplín měl býti antagonistický, naopak. Obě, fytopathologie i mykologie, mají býti služebníky své doby. Je to krásný pocit, když vidíme, jak se „Česká Mykologie" staví na správné širší hledisko, jak svoje zájmy rozšiřuje dále než jsou amatérské záliby houbařů, třeba velmi důležité a záslužné (viz na př. práce prof. Dr. Cejpa a MUDr. Herinka). U základů stále ještě mladé rostl. pathologie stáli skutečně mykologové. Je-li někdy považován Julius Kühn za otce rostl. pathologie, nebo spíše za jednoho z otců, a napsal-li v r. 1853 první učebnici rostl. pathologie, byl to spíše mykolog než fytopatholog. Podobně de Bary, objevitel heteroecismu rzí (1864), uváděný mezi prvními fytopathology, byl jistě především slavným mykologem. U základů anglické fytopathologie stojí prof. H. Marshall Ward, v Anglii velmi uznávaná autorita. I on byl mykologem, který si přinesl četné zkušenosti a poznatky z víceletého pobytu v tropických zemích na své universitní působiště v Cambridgi, která v Anglii stále po stránce fytopathologické „vede". 25-svazkové dílo Saccardovo, nepostradatelné ve fytopathologii, stvořil také mykolog. Ale i u nás u základu oficiální fytopathologie stál mykolog. Byl to Dr. Fr. Bubák, jehož sběratelská záliba v houbách a v jejich určování stále poutala více k mykologii. Jeho přednášky a fytopathologické archy na tehdejší král. čes. zem. hospod. akademii v Táboře před 40 nebo 45 lety nesnesou dnešních měřítek fytopathologických. To není pražádná příhana. Dnešní práce nás fytopathologů zastarají možná dřív než za několik desítek let. Přes to má Bubák o naši českou fytopathologii podstatnou zásluhu. Byl jsem jeho asis-

tentem v letech 1905-06 a vím, jak ho srdce vedlo stále k mykologii, v níž objevil taxonomii hub mnoho specií a rodů pracemi významu mezinárodního.

Dnešní fytopathologie rozšiřuje svoje zájmy a pole své působnosti měrou netušenou. S praktického hlediska si všímá všeho, co může nějak sklizeň plodin zvýšit. Zabírá tak do svého zájmu všechny vlivy, které mohou rozhodovat o zdraví rostlin, vlivy fysiologické, genetické, produkční, šlechtitelské, působení cizích organismů. Proto se zajímá o antigeny, o antibiotické vlastnosti hub (léčení penicilinem a pod. látkami je i u některých rostlinných bakterios možné), studuje přirozenou i získanou imunitu, pracuje úspěšně methodami serologickými (velmi důležité při určování latentních virových nemocí brambor a při šlechtění těchto okopanin) a nespokojuje se monoetiologickým výkladem rostlinných chorob. Etiologie, která obviňuje ze vzniku choroby jen parasitní houbu, nebo nějaký mikroorganismus vůbec, vydává se v nebezpečí velmi úzkého výkladu a může vést i k nejasnosti. Dnes víme, že pro vznik choroby — tím více pro vznik epidemie — nestačí jen pathogenní agens, nýbrž současně že je potřebí receptivní (disponované) rostliny a jistých vnějších fysiologických podmínek.

Ale rostl. pathologie podle dnešních hledisek není a nemá být jen pro zemědělskou, zahradnickou a lesnickou praksi a nemá jí jít jen o kapesní moment v rostlinné produkci. Fytopathologie chce samostatně existovat ještě z jiných důvodů. Chce se starat o zdraví rostliny také proto, že rostlina rozhoduje i o zdraví zvířecím a lidském. Zdraví je v jistém smyslu jedno, jako je jeden život, a jako jsou životy v kruhu, je i zdraví do značné míry v uzavřeném kruhu. Thema toto se vymyká již z rámce tohoto referátu, a pokud by někoho zajímalo, odkazuji na svůj článek „Rostlina a lidské zdraví" v Časopise čs. veterinářů, 25. II. 1948. Z těchto důvodů také rostlinná pathologie těžce nese, že jí není dopřáno místo na našich universitách. Posluchači přírodních věd slyší o mykologii, entomologii, fysiologii, ale sotva se doví, jak vypadá samostatná fytopathologie a jaké že má cíle a obor působnosti. Medicinská fakulta je věcí samozřejmou, nikdo se také nepozastavuje nad samostatnou vysokou školou veterinářskou, ale vysoká škola rostlinolékařská, věnovaná organismu, který živí celý svět, ještě není pro nás samozřejmostí. Vysoká škola se třemi fakultami pro ovocné plodiny je možná v Rusku (v Mičurinsku), u nás je ovocnictví, tak jako fytopathologie, jen složkou učebného plánu škol zemědělských.

Tak je to asi s charakterem rostl. pathologie dnes. Avšak vraťme se zvláště k její mykologické části. V té je a má být naše spolupráce opravdu co nejužší. Dnes není

možno, aby někdo řádně ovládal do všech podrobností celou fytopathologii. Nutná specialisace rozděluje již odedávna fytopathology na mykology a entomology, i když toto dělení nevystihuje celý ráz složité disciplíny. S mykology chtěli bychom se dohodnouti o některých styčných bodech. Tak je to především názvosloví, jak o tom zajímavě pojednává mezi jinými úkoly čsl. mykologie v České Mykologii (1:69, 1947) Dr. J. Herink. Ve fytopathologické komisi pracovali jsme po několik let na názvosloví, ale naše dojednání, třebaže oficiálně publikovaná, nepovažovali všichni autoři za závazná. V nové názvoslovné komisi, která by zrevidovala terminologii českou i vědeckou a která by pokud možno stanovila i přesná jména chorob, měli by býti zastoupeni fytopathologové i mykologové. Je třeba řešiti také otázku nových vědeckých jmen a otázku vyrojivších se synonym. Z Basidiomycet jsou na př. Polyporaceae stále naším kamenem úrazu.

A když o termínech, je v rostl. pathologii aktuální pojem parasitismu a saprofytismu. Velká většina hub, jak známo, žije na rostlinném materiálu, ať živém či mrtvém, a jen málo jich vegetuje na organismech živočišných a lidských. Při tom se specialisují podivuhodně na zvláštní čeledi, rody, druhy. Jak si vysvětliti tuto jistou idiosynkrasii hub, nevíme. Snad jde o enzymatickou schopnost každé té houby. Ale v rostl. pathologii se nám terminy parasit a saprofyt přežívají. Fytopathology zajímají ovšem především parasiti, saprofyty přenechávají mykologům. To není docela správné, neboť nesmíme zapomínati, že některé druhy hub mohou mít fáze parasitní i saprofytní, čili jak navrhují F. A. Wolf a F. T. Wolf („Fungi", New York, 1947, p. 1) terminy paratrofní a saprotrofní. Rozhodnými paratrofními houbami jsou ve fytopathologii pravé plísně *(Peronosporaceae)*, padlí *(Erysiphaceae)* a rzi *(Uredinales)*. Od těch až k zjevným saprotrofním houbám (jako je *Lycoperdon, Phallus)* je spousta přechodů. Případy, kdy u některých hub život paratrofní pokračuje na usmrcených rostlinných orgánech saprotrofně, jsou hojné (na př. mnohé druhy rodů *Nectria, Polystigma, Venturia* a j.). Větší obtíž a nebezpečí po stránce rostlinné ochrany je u t. zv. saprofytů, hub, které žijí na všech možných mrtvých nebo polomrtvých organických látkách a které se nám najednou představí jako parasiti. V letech 1946 a 1947 pozoroval jsem *Cladosporium herbarum* Link na jablkách na stromě. Na jistých lokalitách žilo toto *Cladosporium* nebezpečně a způsobovalo nemalé hospodářské ztráty na jablkách za vlhkého léta 1946. Ale na týchž jabloních objevovalo se na plodech nedozrálých na stromě i za extrémně suchého a horkého léta 1947, i když v míře značně menší. Až dosud nikde v mezinárodní literatuře jsem nenašel jediný záznam, podle něhož by ten-

to „saprofyt" napadal živá jablka na stromě, a to ještě za tak naprosto různých klimatických podmínek. (Pojednání o této věci pod názvem „Černí (melanosa) jablek" předložil jsem v Čsl. Akademii Zemědělské, v jejímž nejbližším čísle Sborníku bude publikováno). V takových případech vidíme, jak jsou pojmy parasit a saprofyt přežilé. Při tom jsou tu i nesnáze rázu biologického. Název *Cladosporium herbarum* houby, která se vyskytuje na tolika substrátech, živých i mrtvých, je jistě označení kolektivní. Podrobnější studium mykologické by nám teprve objasnilo, o jak „čistý" druh tu jde, nebo z jakých biotypů se tato „specie" skládá. Vyjasněním tímto by fytopathologie rozhodně získala. Takto se zdá, že nám v označení *Cladosporium herbarum* něco chybí. Jméno *Puccinia graminis* nám také mnoho neříká, dokud nepřipojíme jméno hostitele, na př. *Puccinia graminis* f. *tritici.*

Jiná otázka, o které bychom měli s mykology uvažovat, je otázka umělých kultur hub. Ve fytopathologii se zevrubné popisy znaků kultur (jako na př. barva mycelia na různých živných půdách) nepovažují již za tak důležité, jako tomu bývalo dřív. Celá kultura může dopadnouti v umělém prostředí jinak než v přírodě. Jmenovaní autoři (Wolfové) se docela na jednom místě své publikace domnívají, že mykologové, kteří studují fysiologii v umělém prostředí, studují vlastně jejich pathologii. V mykologii jako ve fytopathologii bude asi nutno věnovat více pozornosti metabolismu hub, jak houby dovedou využíti organických i anorganických látek a jak dovedou potravu skládati (synthetisovati).

To je tak několik bodů, ve kterých se rostl. pathologie s mykologií úzce stýká. Jistě je jich mnohem víc. Nová invase virulentní paratrofní houby, i když jde o škůdce některé hospodářské plodiny, musí mykologa také zajímat, tak jako ho zajímala historická invase plísně bramborové *(Phytophthora infestans),* která se po r. 1830 dostala pravděpodobně s ozdobnými a léčivými lilkovitými rostlinami z Mexika do Irska, kde zavinila v l. 1840—45 katastrofální neúrodu brambor, pověstný hladomor a hromadné stěhování Irů do USA. Mykologa budou zajímat ve vztahu k lidskému zdraví nejen kloboukaté jedovaté houby, ale i mikroskopické houby, které se mohou stát pro naši výživu nebezpečnými.

Až dosud jsme si u nás všímali těchto věcí velmi málo. Ergotismus vznikající ze sklerocia paličkovice nachové je případ nejznámější. O této otravě dovídají se medici a mluvíme o ní i ve fytopathologii. Toxický vliv alkaloidů v námelu, rozemletého do mouky, byl již pracemi hlavně v letech 1931—1936 důkladně zpracován. Ale méně je v

praksi známo, že i dobytek může být vážně otravován, dostává-li za potravu trávy (jílek, lipnici, psineček) infikované námelem *Claviceps purpurea.* I v suchém senu může být větší výskyt této houby nebezpečný skotu i koním. Ale nejde jen o námel. Na kulturních i divokých travách (i na rostlinách z jiných čeledí) zvláště za vlhka a husté setby se vyskytuje vřeckatá houba *Gibberella Saubinetii* (konidiové formy její jsou Fusaria, tak *Fusarium graminearum).* Když obilí dozrává, tvoří se na povrchu obilek a pluch i plev konidiové povlaky. Trávy takto napadené, jmenovitě ječmen, jsou jedovaté. Pokusy v USA i v Evropě ukázaly, že domácí zvířata (koně, skot, ovce, vepři i psi) krmené „svrabovitým" ječmenem, onemocní, po případě i hynou. Ječmen nakažený již ze 16% jmenovanou houbou je jedovatý, a jakmile dostoupí nákaza 32%, odmítají vepři takový ječmen jako potravu. Zvláštního výzkumu by si také zasloužila čerň žlutavá *(Cladosporium fulvum* Cke), která patří k nejčastějším škůdcům rajských jablek, zvl. pěstovaných pod sklem. Čerň tato, hojná především na listech, může dráždit oči i dýchací cesty až k příznakům asthmatickým. Jedovatým houbám kloboukatým je věnována z pochopitelných důvodů značná pozornost. Ale mikroskopické houby, které jsou jedovaté pro semenné rostliny a tím nepřímo rovněž pro zvíře a člověka, zaslouží si nemenší pozornosti.

Nesmírně zajímavý svět hub, do něhož jsme, tak jako do světa mikrobů, jakoby začarováni, je stále bohatý velikým množstvím problémů. Běží tu nejen o theoretické bádání a o potěšení mykologů a fytopathologů, ale o četné složky našeho života a nakonec o zdraví lidské. Veliký rozmach rostl. pathologie, tak jako sesterské mykologie, volá po užší přátelské spolupráci mykology i fytopathology. V zájmu mezinárodní vědy a v zájmu člověka.

Dr. Albert Pilát:

Hlíva číšovcovitá (Pleurotus cyphelliformis Berk.) v Čechách.

(Pleurotus cyphelliformis Berk. in Bohemia.)

Množství krásně vyvinutých plodnic této podivuhodné houby nalezl uprostřed zimy — 1. února 1948 — pan MUDr. Kubička na hoře Medník nedaleko Davle v Čechách. Plodnice rostly ve značném množství na odumřelých jednoletých i víceletých větvičkách černého bezu *(Sambucus nigra).* Jest to nález skutečně ojedinělý a nanejvýš zajímavý a proto podávám o něm podrobnější zprávu. Pře-

kvapující jest nejen roční doba, v níž plodnice se vyvinuly (konec ledna), ale rovněž zajímavé jest rozšíření tohoto druhu a okolnosti, za nichž se objevuje. V Čechách musí býti velmi vzácný, neboť doposud nebyl nalezen, ačkoliv jest velmi nápadný.

Houba tato byla popsána Berkeleyem. Její popis nalézáme v jeho díle Outlines of British Fungology z r. 1860, ale Berkeley popsal ji již dříve v časopisu „Magazin of Zoology and Botany", I., t. 15, f. 3. Bohužel však tuto práci neměl jsem v rukou a nepodařilo se mi ani zjistiti, v kterém roce vyšla. Další popisy (přejaté) nalézáme na Friesových „Hymenomycetes Europei", Saccardově „Sylloge Fungorum" a v Costantin-Duffourově klíči (zde pod jménem **Dictyotus cyphelliformis**). Vyobrazuje ji Cooke ve svých Illustrations of British Fungi (t. 244 B) a sice podle plodnic nalezených na odumřelých lodyhách bylin u Dinmore v Anglii. Z Anglie viděl jsem několik exemplářů tohoto druhu, které uloženy jsou v herbáři kewském (Fineshade, na odumřelých lodyhách **Angelica silvestris**, X. 1840 sbíral Berkeley; Pensance, na lodyhách kopru (**Anethum**) sbíral Berkeley; Studler Castle, 20. ledna 1913, na černém bezu sbíral W. B. Hove).

Anglické exempláře z herbáře kewského ohledával jsem mikroskopicky a popis jejich uveřejnil ve své monografii rodu **Pleurotus** Fr. (Atlas hub evropských díl II. 1935 p. 71).

Před 15ti lety byl nalezen tento zajímavý druh také v severní Americe u Ann Arbor ve státě Michigan A. H. Smithem na mrtvých lodyhách potměchutě (Solanum dulcamara), 28. VII. 1932. Popis jeho uveřejnil Smith v Proceedings of Michigan Academy of Sc., 19 : 214 1934. Ovšem již před tím sbíral jej v sev. Americe Peck a popsal v Annual Report of New York State Museum, 44, p. 131 (19) 1891 pod jménem **Pleurotus campanulatus** Peck.

Při studiu hlív z herbáře Magyar Nemzeti Muzeum v Budapešti zjistil jsem, že tato houba byla dvakráte nalezena i v Maďarsku, nebyla však nálezci správně určena. Ve zmíněném herbáři nalezl jsem jeden exemplář, určený jako **Pleurotus inversus**, který sbíral na mrtvých lodyhách lopuchu (**Arctium**) v říjnu 1909 u Budapešti Kümmerle a dále neurčený exemplář nalezený Haszlinzským u Žákany. Vyobrazení rozmočených exemplářů ze zmíněných maďarských nalezišť otištěna jsou v mé monografii hlív na tabuli 21, fig. 2, 3, 6.

Český nález hlívy číšovcovité na Medníku u Davle jest tedy velmi zajímavý, neboť tato houba v západní kontinentální Evropě a ve Střední Evropě dosud sbírána nebyla. Jsou to také první exempláře tohoto druhu, které dostaly se mi živé do rukou a mohl jsem je proto podrobněji ohledati. Zimní výskyt této houby v Čechách jest velmi zajímavý, nikoliv však ojedinělý, neboť i exempláře sbírané na černém bezu v Anglii u Studler Castle byly nalezeny 20. ledna. Jak z ostatních uvedených údajů vyplývá, není *Pleurotus cyphelliformis* houbou význačně zimní, nýbrž spíše podzimní až pozdně podzimní, která na určitých substrátech, hlavně na černém bezu, vegetuje dlouho do zimy, je-li ovšem tak mírná, jako byla loni v prosinci a letos v lednu. Plodnice rostou v této době roční zřejmě velice pomalu a vytrvávají dlouho, neboť jejich konsistence jest dosti gelatinosní. Rostou na odumřelých lodyhách větších bylin, ale také na větvičkách keřů, hlavně takových, které jsou málo dřevnaté, jako na př. černý bez. Ve střední

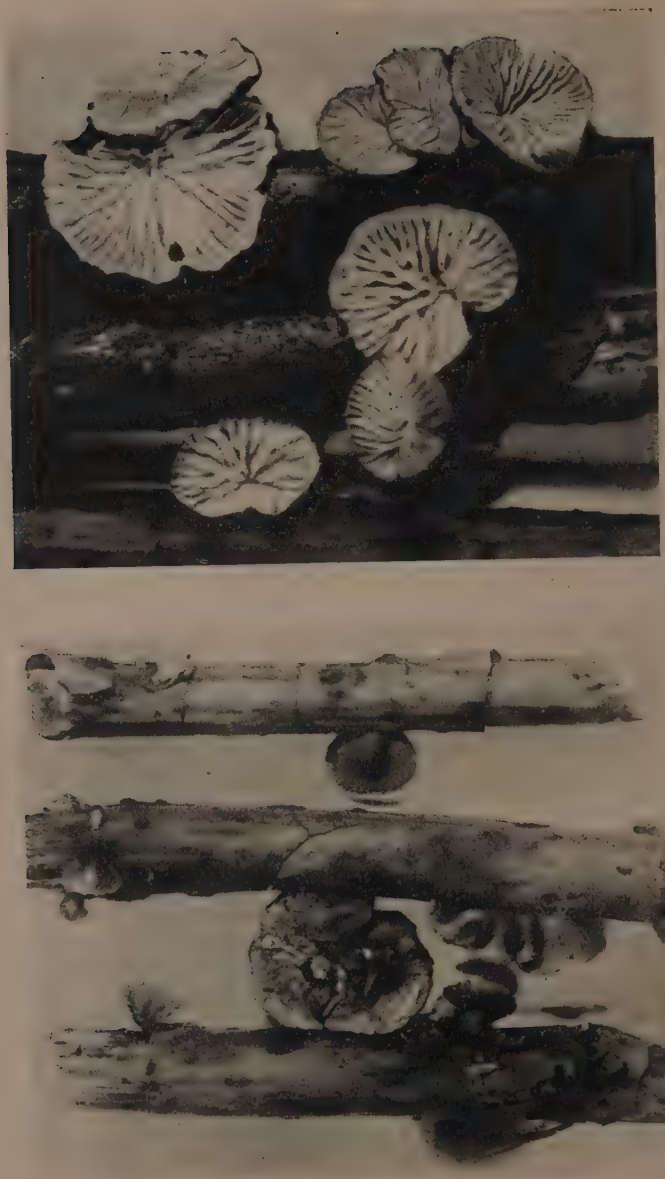

Hlíva číšovcovitá (**Pleurotus cyphelliformis** Berk.). Na odumřelých větvičkách černého bezu, Medník u Davle, 1. II. 1948 sbíral Dr. Jiří Kubička. Zvětš. 3×. — Foto Dr. A. Pilát.

Evropě jest jistě neobyčejně vzácná a objevuje se patrně jen v některých letech. Jak se zdá, spíše daří se v krajinách s mírnějším podnebím, jako jest na př. Anglie nebo střední Maďarsko.

Nejvíce blíží se **Pleurotus silvanus** Sacc., který roste převážně na dřevinách a má lupeny v dospělosti šedohnědé, později skoro černé a výtrusy ellipsoidně válcovité, jen málo prohnuté. **Pleurotus cyphelliformis** vyznačuje se lupeny trvale bílými až trochu šedavě krémově nažloutlými a výtrusy význačně allantoidními, t. j. válcovitými a skoro polokruhovitě prohnutými.

Hlíva číšovcovitá (**Pleurotus cyphelliformis** Berk.). Několik plodniček v přirozené velikosti, pod nimi výtrusy, vpravo zvětšený průřez klobouckem a hořejší částí lupene. — Dr. A. Pilát del.

Popis českých exemplářů:

Klobouk 4—10 mm v pr., pohárkovitý, jedním bodem na hřbetu přirostlý, až excentricky pohárkovitý, později také srdčitě rozčísnutý až i k inserci, se dvěma zaoblenými laloky, tence blanitě gelatinosní, lysý, ale hlavně k basi na šedohnědém podkladu tmaveji hnědě přitiskle zrnitý, celý hnědý, asi jako *Pluteus cervinus*, na okraji velice tenký, jen v mládí nepatrně podvinutý, brzo rovný a světlejší, než na části basální, s lupeny málo prosvítajícími. Lupeny bílé či slabě našedlé, za sucha trochu krémové, dosti řídké, většinou tří různých délek, sbíhající se na dně pohárku. Korová vrstva na povrchu klobouku rozpukává síťkovitě v šupinky, složené z hyf radiálně probíhajících, hnědavých do olivova. Pod ní nalézá se gelatinosní trama, jež směrem k lupenům jest spletena volněji z hyf gelatinosních, tenkostěnných, přezkatých, 3—3,5 μ tlustých. Basidie 25—30×7—8,5 μ se 4 dosti dlouhými sterigmaty. Výtrusy válcovitě prohnuté, skoro polokruhovitě jaternicovité, na obou koncích zaoblené, na basi jen s nepatrným excentrickým apiculem, s plasmatickým obsahem zrnitým, někdy později se dvěma kapkami olejnými, 8—9,5× 3—3,4 μ. Cystidy žádné. V hymeniu vyskytují se někdy sporé krystaly.

Čechy: Medník nad Sázavou 1. II. 1948 na odumřelých větvičkách černého bezu *(Sambucus nigra)* sbíral MUDr Kubička. Exempláře uloženy jsou v herbáři Národního musea v Praze.

Dr. Karel Cejp:

Dva tropičtí zástupci bělohnojníků v našich sklenících.

Roku 1930 (Cejp 1931) jsem nalezl ve sklenících botanické zahrady university Karlovy dva bělohnojníky (bedly), kteří nebyli dosud ze střední Evropy uváděni nebo jen příliš vzácně, a tito, ač jsou převážně obyvateli skleníků, nezdají se býti původu tropického; jsou to *Leucocoprinus meleagris* (Sow.) n. c. *(=Lepiota meleagris* (Sow.) Fries), bělohnojník (bedla) skleníkový, patřící podle studií Locquinových (1945) do jím utvořeného podrodu *Leucoagaricus* Locq. do sekce *Anomalae,* a *Leucocoprinus cretaceus* (Bull.) n. c. *(=Lepiota cretacea* (Bull.) Mattirolo, L. cepaestipes var. cretacea Sacc.*)*, bělohnojník (bedla) křídový, vyznačený bílým kloboukem a třeněm, oběma částmi značně šupinatými, lupeny vodnatě bílými, oddálenými, třeněm nápadně dolů kyjovitě rozšířeným. Tomuto druhému druhu příbuzné *Leucocoprinus cepaestipes* (Sow.) Pat. a *L. luteus* (With.) Locq. jsou mu velmi podobné, žluté druhy, rostoucí na obdobných stanovištích. Všechny tyto jmenované patří do podrodu *Hiatula* (Fr.) Locq., který se vyznačuje křehkostí, drobnějšími rozměry celé houby a celkovou plachetkou přitisklou k pokožce.

V poslední době se v obou universitních sklenících, převážně v oddělení, kde se pěstují orchideje, objevovaly drobné bedly (bělohnojníci) z podrodu *Hiatula* z příbuzenstva *Leucocoprinus luteus.* Je to druh *L. flos sulphuris,* zřejmě tropického původu, který z Evropy (kromě z Italie) byl málo uváděn, a jeho méně známá zahnědlá varieta *incerta.*

1. *Leucocoprinus flos sulphuris* (Schnitz.) n. c., bělohnojník sírožlutý.

Syn.: ? **Agaricus Flammula** Alb. & Schw. 1805, ? **A. Birnbaumii** Corda 1839, ? **A. cepaestipes luteus** Secretan 1833, **A. Flos sulphuris** Schnitzlein ap. Sturm 1851, ? **A. (Lepiota) citrinus** Passerini 1872, **Lepiota flammula** (Alb. & Schw.) Gillet 1878, tab. 15, ? **Lepiota lutea** Boudier 1905—10 (teste Mattirolo 1918), **L. Flos sulphuris** Mattirolo 1918.

Houba útlá, drobnější, dospělá 5—10 cm vysoká, celá živě sírově žlutá, vzhledu drobného žlutého hnojníku. Klobouk již od počátku tupě zakončený, zvonovitý, později rozložený, na povrchu značně zřetelně vločkovitý, při okraji spíše lysý, uprostřed s hustšími vločkami barvy sytě žlutohnědé, u okraje mírně řídce rýhovaný. Lupeny volné od třeně oddálené, barvy sírově žluté. Třeň útlý, jemný, chabý, nejprve přímý, později mírně prohnutý, nahoře tenký, na basi mírně nafouklý, šupinatý, vločkovitý,

sírově žlutý, s vločkami slabě oranžovými, směrem ke spodu hustšími. Prsten v mládí vyvinutý, blanitý, prchavý, u starších exemplářů většinou zaschlý. Dužnina chabá, snadno uvadající, dosti ostré vůně.

Basidie kyjovité, málo vyniklé, s krátkými 4 sterigmaty; výtrusy vejčitě eliptičné, hyaliní, s 1 střední kapkou a se zřetelným klíčním porem, 4—6×8—10 μ, slabě nažloutlé.

Sklerociové vločky na basi plodnic a na myceliu eliptičné, žlutohnědé, velmi drobné, četnými vlákny obalené, chlupaté *(Periola hirsuta* Fr.).

Tropický druh zavlečený do evropských botanických zahrad; ve starém mechu, rašeliníku, na odpadcích bylinných, mezi květináči, hlavně mezi orchidejemi. Jednotlivě, ne v trsech.

Praha, skleníky botanické zahrady univ. Karlovy, hojně mezi zetlelým rašeliníkem, na starém korku, kterým jsou obaleny a na němž jsou přichyceny orchideje, II. 1948; před tím pouze v několika exemplářích ve starých sklenících (v hořejší části zahrady) III. 1946; IV. 1947, leg. K. Cejp; 22. III. 1948, 24. VI. 1948 leg. J. Herink.

Německo: Schnitzlein (l. c.); Rothenburg: Niesky (Alb. & Schw.); Birkenwerder (kultury kaktusů), Hennings 1898, p. 143 ut **L. cepaestipes**). ? Švýcary: Sécrétan. Italia: orchideové skleníky botan. zahrady Torino (Mattirolo, 1918); vedle toho byla již dříve popsána z těchto míst: Emilia (Passerini 1872 ut **Agaricus citrinus**), Napoli, Valiante (Comes 1878), Toscana, Semplici (Luigi Ajuti), Veneto, Padova (Bizzorero 1885), Nizzardo, J. B. Toselli (Barla 1886), Liguria, Genova (Baglietto 1886), Pisa, bot. zahrada (Barsali 1904). — Sev. Amerika: odtud byla zaznamenána, pokud jsem mohl zjistiti, pouze z Ohia, Columbus (Hard 1908).

Z těchto četných nálezů, vesměs ze skleníků botanických univerzitních a soukromých zahrad, možno tento druh považovati za součást evropské flory, i když u něho neznáme přesný tropický původ. Fries (1874, p. 35) píše: „in calidariis hortorum frequens", ovšem nevíme, měl-li na mysli tento druh a nikoliv jiný druh skleníkový z tohoto příbuzenstva, které jsou podobné a také některé žlutavé.

Hennings (1898) se o tomto druhu domnívá, že byl do Evropy zavlečen z tropické Jižní Ameriky (asi z Brasilie) a zmiňuje se o tom, že v herbářích berlínských byl exemplář sklerocií z ostrova Guadeloupu sbíraný Dussaingem. Saccardo (Sylloge V., 1887) doplňuje ještě, že je hojná v Indii (Gardiner) a v Brasilii.

Mattirolo (1918) studoval podrobně všechna sklerocia, náležející druhům této skupiny bedel. Často se od sebe liší jen barvou. Také identifikoval starší názvy pro tato sklerocia, popisovaná pod rozmanitými názvy, uváděnými mezi Fungi imperfecti: *Periola* Fries 1823, *Sclerotium* Schumacher 1803, *Chaetostroma* Corda 1829.

Liší se strukturou, stejně jako ostatní zástupci této sekce *Cepaestipedes*, od ostatních evropských druhů, a blíží se spíše rodu *Hiatula*, který by se měl vlastně řaditi jako podrod rodu *Leucocoprinus* a zahrnouti tuto skupinu druhů (viz Locquin 1945), takže rod *Leucocoprinus* Patouillard 1888 by zahrnoval 4 podrody: *Lepiotophyllum*

Locquin 1945 (velké druhy bedel s výtrusy značně velikými, přes 10 μ), *Leucoagaricus* Locquin 1945 (typ *Agaricus meleagris* Sow., s výtrusy velmi malými), *Hiatula* (Fr.) Locquin 1945 (typ *A. cepaestipes* Sow.), drobné druhy, ale s většími výtrusy, a *Leucobolbitius* (Lange) Locquin 1945 (typ *A. Gueguenii* Sacc.) s malými, skoro kulovitými výtrusy.

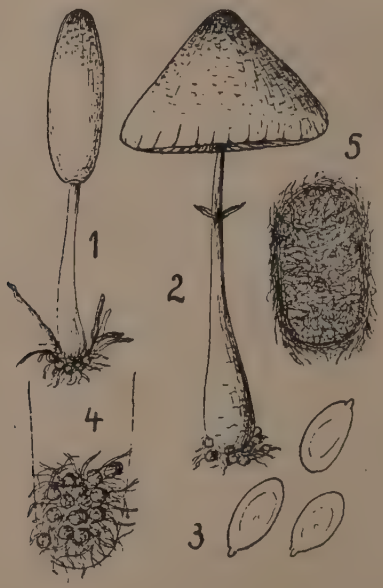

Bělohnojník sírožlutý (**Leucocoprinus flos sulphuris** [Schnitz.] Cejp). 1. Mladá plodnice (4× zvětšeno), 2. dospělá plodnice ve skut. vel. 3. Výtrusy (značně zvětš.). 4. skupina sklerocií s vlákny na kusu dřívka (3× zvětš.). 5. průřez sklerociovým tělískem (10× zvětš.). Kreslil. Dr. K. Cejp.

L. flos sulphuris se může zaměniti snadno s příbuznými žlutými druhy jmenovitě s druhem *Leucocoprinus luteus* (With.) Pat. 1888, jak činí Konrad & Maublanc (Icones, pl. 15). *Lepiota lutea* (With. 1801) Godfrin 1897 je rovněž obyvatel skleníků, tato má však statnější vzrůst, vejčité, kratší výtrusy, skoro asymetrické, 7—8,5×5—6 μ, a roste v malých skupinách. Autorům asi nebyly známy sklerociové útvary, které tento druh vždycky vytváří, kdežto druhy kolem *Agaricus cepaestipes* (*A. cretaceus* Bull. a *A. cepaestipes* Sow.), které se mohou považovati za pouhé odchylné variety jednoho druhu, a *A. luteus* Withering jsou druhy bez sklerociových stadií, s myceliem vláknitým a byssovitým. Je také tento druh zřejmě původu tropic-

kého, kdežto zmíněné větší druhy jsou evropské. Mattirolo (1918, p. 29) praví o tomto druhu: „è invece ma specie indipendente, distinta non solo per il suo modo di svilupparso in relazione cogli sclerozii, ma anche per molti caratteri di cui diremo."

Druh *Lepiota lutea* Godf. mnozí autoři považují (Saccardo, Quélet, Bataille, Cooke) za pouhou žlutou formu *Lepiota cepaestipes* (Sow.) Fries, ale Godfrin (1897) dokázal na znacích makro i mikroskopických, že jde o dva odchylné druhy. Passerini (1872) popisuje jako *A. (Lepiota) citrinus* formu, která se velmi blíží našemu druhu, ale též může býti stotožněna s *Lepiota lutea* nebo s *L. incerta* Mattirolo. Snad také tento druh měli na mysli Albertini & Schweinitz (1805), když popsali druhou žlutou houbičku jako *Agaricus (Lepiota) Flammula,* o níž píší, „ne cum Russula lutea confunderetur, nomine novo licet ab invitis donanda fuit". Podobně asi též Sécrétan (1833) u druhu *Agaricus cepaestipes luteus.*

Bělohnojník sírožlutý (**Leucocoprinus flos sulphuris** [Schnitz.] Cejp). Mladá, dosud uzavřená plodnice v květináči s malajskou orchidejí Coelogyne Massangeana Reichb. Skleník botanické zahrady v Praze, 22. III. 1948 sbíral Dr. Jos. Herink. — Foto: Dr. Herink.

Možná, že tento druh byl z Prahy již popsán víc jak před 100 lety, neboť Cordův druh (1839, p. 48, fig. 122) *Agaricus Birnbaumii,* podobající se Coprinům, jehož lupeny se nerozplývají, je asi totožný s druhem *Leucocoprinus flos sulphuris.* Byl nalezen ve sklenících Salmovských zahrad, kde rostl ve kbelících, v nichž se pěstovaly ananasy (sbíral zahradní inspektor Birnbaum). Tento druh

měl též eliptičné nažloutlé výtrusy s jedinou střední kapkou, jako naše sběry.

Baglietto (1886, p. 235) popisuje varietu *Leucocoprinus flos sulphuris* var. *nigrescens-minor*, která je však jen pouhou barevnou formou se šupinami na klobouku, hlavně na vrcholu barvy skoro černé.

2. *Leucocoprinus flos sulphuris* var. *incerta* (Matt.) n. c.

(Syn.: **Lepiota incerta** Mattirolo 1918).

Liší se od typu pouze barvou. Klobouk, který je od počátku zvonovitý, později rozložený, je blanitý, ke středu masitý, hnědobílý, pokrytý temněji hnědými šupinkami, uprostřed hustšími. Lupeny hnědobílé, dužnina je bílá. Třeň téže barvy jako klobouk, k basi bělejší, s volným pomoučeným, mizivým prstencem. Výtrusy jako u typu. Sklerociové hlízky podobné jako u typu, ale bílé barvy (*Sclerotium mycetospora* Nees ap. Fries 1823). Na podobných místech jako typ.

Orchideové skleníky botanické zahrady v Praze; II. 1948, leg. Dr. K. Cejp.

Italie: botanická zahrada, Torino (O. Mattirolo); orchideové skleníky botanické zahrady, Firenze (Baccarini, L. Ajuti).

Barvou se podobá velice druhu *Lepiota cristata* (Alb. & Schw.), avšak přítomnost prstenu a odchylný výskyt prozradí jinou skupinu bedel. Podobně roste i útlý druh *Lepiota tenella* Boudier 1904, který patří nejspíše do okruhu *Leucocoprinus cepaestipes* (Sow.) Pat., liší se od ní barvou a tvarem prstenu a zejména značně velikými výtrusy, které Boudier udává 12—14× 7—8 μ. *Agaricus (Lepiota) straminellus*, který je této varietě velmi blízký, popisuje Baglietto (1866), má však vytrvávající prsten, velmi malé výtrusy, 2—3×4—6 μ, a roste v trsech. Tato naše varieta se podobá také Gilletovým (1874) drobným bedlám *L. Morieri* Gillet a *L. Brebissonii* Godey ap. Gillet, tyto však rostou na docela jiných stanovištích a mají velmi malé výtrusy.

Bílá sklerociová tělíska, morfologicky shodná se sklerociem typu, jsou velmi hojná ve sklenících na různých částech bylinných, mezi zetlívajícím rašeliníkem a pod. Tato stadia byla popsána Neesem (in Fries 1823) jako *Sclerotium mycetospora* (dále viz: Westendorp, Kickx, Libert) a uváděna jako hojná ze skleníků z Německa a z Belgie. Fayod (1889), který popisuje mnoho různých sklerociových stadií, jichž osud a struktura často zůstává neznámá, se domnívá, že z tohoto *Sclerotium mycetospora* vyroste *Volvaria volvacea* (Bull.), což pak přejali i jiní autoři (Hennings, 1898, Lindau 1910, a j.). Jak dokázal Mattirolo (1918) a jak se můžeme ve sklenících botanických zahrad přesvědčiti, tato kulovitá stadia, nahloučená ve skupinách,

spoře vlasatá, bílá, bývají poblíž nebo na basi třeně těchto drobných bedel, jinak jsou hojná v rozmanitých skupinách mezi rostlinnými částmi a zbytky, aniž tvoří často plodnic.

On the occurence of two tropic Lepiots in our greenhouses. Leucocoprinus flos sulphuris [Schnitz.] Cejp and its variety **incerta** [Mattirolo] Cejp.)

These two Lepiots were found in the orchid greenhouses of the botanical garden of the Charles University, Praha; the survey of their european occurence was given. The studies of their development from the sclerotial bodies (**Sclerotium mycetospora** Nees, and **Periola hirsuta** Fries) confirmed the observations of Mattirolo (1918).

Ing. Zdeněk Schaefer:

Nový druh ryzců: r. hradecký (Lactarius hradecensis sp. n.).

Dne 26. 8. 1945 nalezl jsem v lese „Dehetník" u Hradce Králové, pod smrky pomíšenými borovicí, břízou a dubem početnou skupinu několika desítek ryzečků, které na prvý pohled činily dojem štíhlé formy ryzce dubového (*L. quietus* Fr.). Popis zní:

K l o b o u k až 7 cm široký, pravidelně kruhovitý, na okraji sklenutý, na středu od mládí ostře, úzce, ale ne hluboce vmačklý, na dně bez hrbolu. Povrch jemně vrásčitý, lysý, napřed matný, pak stářím a suchem pololesklý, nekruhatý neb jen nezřetelně páskovaný, barvy světle šedohnědé až hnědošedé.

L u p e n y husté, užší dužniny klobouku, k oběma koncům zúžené, sbíhavé, napřed bledé, brzo nahnědlé, ke stáří barvy povrchu plodnice a bíle poprášené.

T ř e ň delší průměru klobouku, tenký, dutý, jemně vrásčitý, lysý, bledě šedohnědý až hnědavý, dole sytěji zbarvený s odstínem červenavým.

D u ž n i n a v mládí bledá, pak nahnědlá, chuť mírná, naprosto nepalčivá, bez vůně. Mléko čistě bílé, neměnlivé, bez chuti, louhem nežloutne.

Výtrusný prach bledě bílý (barvy slonové kosti). V ý t r u s y skoro kulaté, 7—8,5×6,5—8 μ, bradavkaté až ostnité, sem tam se spojkami až s neúplnou sítí, neb s ostny v řetězce sestavenými. B a s i d i e kyjovité, tetrasporické 25x8-9 μ. C y s t i d y na ostří i ploše nepříliš hojné, kopinaté, lahvicovité i šiškovité, nad hladinu rouška vyčnívají 15—30 μ, zpravidla se nad hladinou rouška zúžují do tupého až ostrého konce, někdy na zúženém konci s paličkou. Pokožka klobouku z volně spletených hyf 4—8 μ širokých, průhled-

ných, často septovaných a větvených, v epicutis až na 2 μ zúžených, na konci zakulacených, neztluštělých neb jen zcela nepatrně.

Popsaný druh je blízký *L. quietus Fr.* a zejména *L. ichoratus* Fr. S *L. quietus* Fr. má stejný povrch klobouku, jemně vrásčitý, za sucha pololesklý, skoro tutéž barvu, se sklonem k mírné kruhatosti. S *L. ichoratus* Fr. má podobnou ornamentiku, a poměrně kulatý tvar výtrusů a shodnou chuť. Od obou se liší štíhlým tvarem, připomínajícím strmělku nálevkovitou *(Clitocybe infundibuliformis* Fr. ex Schff.).

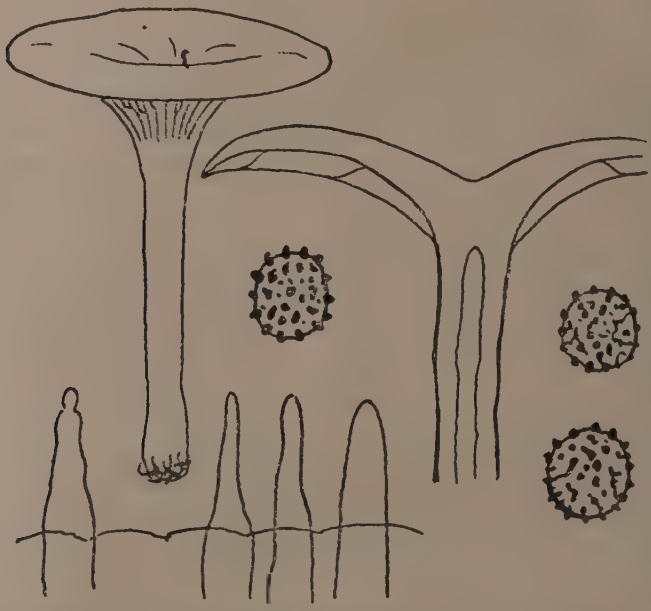

Ryzec hradecký (**Lactarius hradecensis** Z. Schaef.). V lese „Dehetník" u Hradce Králové, 26. 8. 1945 sbíral Ing. Zd. Schaefer. Nahoře plodnice a její průřez, dole cystidy a výtrusy. — Kreslil Ing. Zd. Schaefer.

Od *L. quietus* Fr. se liší kromě tvaru naprostým nedostatkem zatuchlé, štěničné vůně, která ani usýcháním se neobjevuje, naprosto mírnou chutí, mlékem zcela bílým bez žlutavého odstínu. *L. quietus* mívá většinou hojnější cystidy v roušku a ostří obvykle sterilní. Pokožka klobouku se v celku mnoho neliší, i když jest u *L. quietus* složena z hyf o něco uzších, na konci zpravidla zřetelněji ztluštělých.

L. ichoratus Fr. se od našeho druhu liší opět tvarem, ale především charakterem povrchu klobouku, který jest nevrásčitý, hladký, matný až jemně sametový, ve stáří

spíše ještě matnější a někdy až vrostle šupinkatý, dále zabarvením jasně živě oranžově hnědým, na středu temnějším, žlutším výtrusným prachem a sotva kdy pravidelně dutým třeněm. Pokožka klobouku *L. ichoratus* Fr. jest mikroskopicky značně odlišná, neboť se skládá z hyf na konci odstálých a z části značně kyjovitě ztluštělých.

Ostatní ryzce ze sekce *Russularia* Fr., kam náš druh patří, jsou poměrně vzdálené a nelze je zaměniti. V dostupné mně literatuře nenalezl jsem popisu, který by odpovídal našemu druhu. Další nálezy mohou potvrditi stálost uvedených vlastností a tím i definitivní postavení nového druhu v systému. Co již dnes mluví ve prospěch samostatnosti druhu, jest okolnost, že byl nalezen ve velmi početné skupině plodnic se stálými vlastnostmi.

Diagnosis latina: Lactarius hradecensis sp. n. Pileus usque 7 cm. latus, regularis, convexus, centro acute infundibuliformi, superficie rugulosa; cuticula glabra, sicca subnitida, zonis indistinctis signata vel azonata, pallide griseo-brunnea vel brunneo-grisea. Lamellae confertae, pallidae, aetate cuticulae pilei subconcolores et albo-pulverulentae. Stipes gracilis, cavus, diam. pilei excedens, pileo concolor, basin versus obscurius coloratus: rubescens. Caro pallida, aetate brunneola, inodora et insipida. Lac album, immutabile, mite. Sporae in cumulo dilute albae, sub lente subsphaericae, 7—8,5×6,5—8 μ; episporium verrucis vel aculeis ornatum, qui liberi et nonnullis locis concatenati, vel aliis locis anastomosibus inter se iuncti sunt (anastomoses interdum rete imperfectum formant). Basidia clavata, tetrasporica, 25×8—9 μ. Cystidia lanceolata, lageniformia vel conoidea, interdum apice subcapitata, hymenium 15—30 μ excedentia. Cutis pilei e hyphis laxe contextis, 4—8 μ latis, hyalinis, septatis et ramificatis, rotundato-terminatis. Local. orig.: Hradec Králové (Bohemiae septentrionali-orientalis), in silva „Dehetník" dicta (piceetum Pinis, Betulis et Quercubus immixtis), 26. VIII. 1945 leg. Ing. Zd. Schaefer. Observ.: species descripta characteris nonnullis (lacte miti, forma et ornamentatione sporarum) ad Lactarium ichoratum Fr. accedit, a quo colore sporarum in cumulo dilute albo et cuticula pilei glabra differt. Colore et aspectu pilei Lactario quieto Fr. similis, a quo lacte pure albo, miti et odore nullo differt. A speciebus utrisque differt statura gracili, lamellis longe decurrentibus, pileo acute infundibuliformi, quibus characteris Clitocybem infundibuliformem (Fr. ex Schaeff.) in mentem revocat.

Svatopluk Šebek:

Nový nález škárky hvězdicovité (Mycenastrum corium [Guers.] Desv.).

Eremofilní typ teplomilných hub provází xerothermní květenu svazu *Festucion vallesiacae* (Klika) v celém téměř jejím rozšíření na území naší republiky. Z břichatkovitých hub jsou to zvláště četní zástupci čeledí *Lycoperdaceae, Geasteraceae, Secotiaceae* a *Tulostomaceae*, kteří jsou hlavní složkou nejnižšího patra zmíněných stepních

společenstev. Klasickým stanovištěm takovéto vybrané xerothermní mykoflory jsou fragmenty jihomor. a jihoslov. stepí, navazující přímo na stepnatou nížinu maďarskou a severorakouskou. Zde našlo své útočiště i několik vzácných, dosud jen ojediněle pozorovaných břichatkovitých hub. K nim patří i škárka hvězdicovitá *(Mycenastrum corium* [Guers.] Desv.), nalezená u nás toliko jednou na Mo-

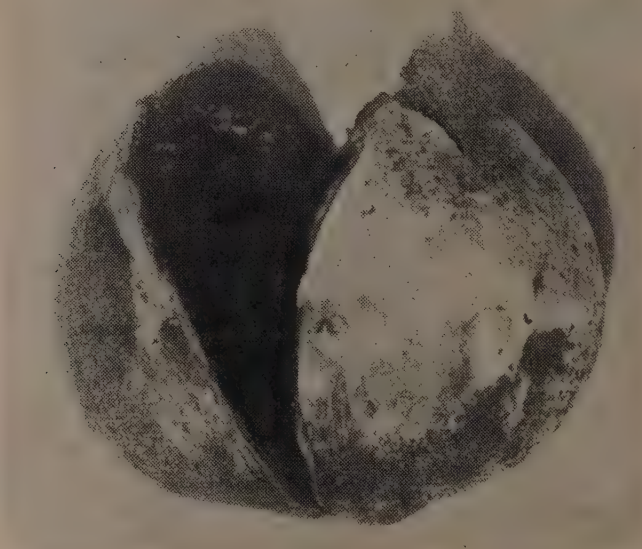

Škárka hvězdicovitá (**Mycenastrum corium** (Guers.) Desv.). Nymburk, 30. V. 1948 sbíral S. Šebek. — Foto: Ivan Charvát.

ravě (Mikulov v Pavlovských vrších, mezi vápencovými balvany nedaleko ovčí pastviny, v dubnu 1923 sbíral Joh. Hruby). Vzhledem k neobyčejné vzácnosti tohoto druhu u nás dovoluji si upozorniti na jeho novou lokalitu, tentokráte z Čech, objevenou přesně po čtvrtstoletí. Pro mykology, kteří snad budou po něm dále pátrati, uvádím nejdříve jeho stručný popis, sestavený podle mnou sbíraných exemplářů:

Plodnice v mládí bílá nebo žlutavá, později šednoucí, kulovitá nebo stlačená, 2—10 cm v prům., na basi s myceliovým provázkem, co do velikosti i barvy značně variabilní. Je tvořena dvěma peridiemi. Exoperidie bílá nebo šedavá, velmi tenká, v dospělosti v podobě šupinovitých nepravidelných obrazců na svrchní části plodnice ulpívající, matně lesklá. Endoperidie v mládí bílá, masitá, později šedohnědá, kožovitá, 1—2 mm silná,

křehká, v dospělosti pukající na vrcholu v nepravidelné laloky, často hvězdicovitě se rozevírající. Gleba bez sterilní base, žlutavá až olivově zelená, v době zralosti tmavá, nachově hnědá. Capillitium křehké, vlákna více méně obloukovitě zakřivená, hyalinní, světle žlutá, 200—700 μ dl., 11 μ tl., s krátkými trnovitými větévkami a dosti hustě roztroušenými špičatými, 4—17 μ vysokými ostny. Výtrusný prach hnědý, spory kulovité, světle hnědé, jemně bradavčitě zdrsnělé, 10—12 μ v prům.

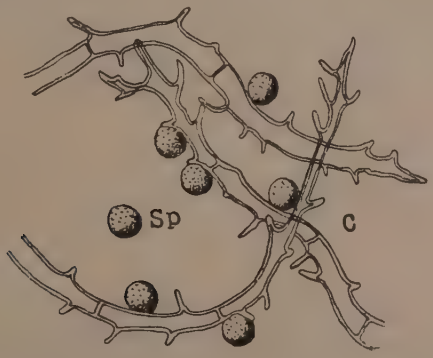

Škárka hvězdicovitá (**Mycenastrum corium** (Guers.) Desv.). Nymburk, 30. V. 1948 sbíral S. Šebek. — C: vlákna capillitia, Sp: výtrusy (zvětšeno 600×). — Kreslil S. Šebek.

M. corium je kosmopolita, zjištěný až dosud ve Švédsku, Maďarsku, Rumunsku, Bulharsku, SSSR (Kavkaz, Kijev, Charkov), ČSR a Francii, v Asii (Sibiř: Kara-kum), v Africe (Alžír, Habeš, Sokotra, Uitenhage), v Austrálii (Victoria, Queensland, N. S. Wales), ve mnoha státech USA, střední a jižní Ameriky.

Podle Hollóse roste v červnu až říjnu na písčitých lukách, polních cestách, hnojených pastvinách, mnohdy také v akátových lesích. V květnu 1948 sbíral jsem 5 exemplářů této houby pod mladými akáty, vysázenými na okraji písčitého borového lesa „Babín" jihových. od Nymburka (186 m nad m.). Bylinné společenstvo stanoviště bylo téměř ruderální (nižší křovinné patro ($E_2\beta$): **Robinia pseudoacacia**, bylinné patro $E_1\beta$: **Chelidonium maius, Bromus sterilis**, $E_1\alpha$: **Capsella bursa pastoris, Viola arvensis, Convolvulus arvensis, Coprinus lagopus, C. micaceus, Hypholoma fasciculare, H. Candolleanum, Psalliota campestris, Pholiota praecox, Tricholoma brevipes, Mycenastrum corium**). Nalezené exempláře srovnány mikroskopicky s dokladovými exemplář i k nálezu J. Hruby-ho (uloženými v herbářích Národního musea v Praze) a zjištěny nepatrné odchylky toliko v délce a hustotě ostnů na capillitiu (u exemplářů z Mikulova: 4—7 μ dl.). Hollós udává délku ostnů 4—8 μ, velikost výtrusů 8—14 μ v prům. Hyalinní stopečky ani tukové kapénky jsem u svých preparátů nepozoroval. Exsikáty: herb. S. Šebek.

Škárka hvězdicovitá může být zaměněna snadno s některou pastvinnou Calvatií, Bovistou nebo konečně Sclerodermou. Od r. **Bovista**, jemuž stojí systematicky nejblíže, odlišuje ji dostatečně velikost plodnice a tuhá konsistence endoperidie, způsob jejího otvírání, zřetelně ostnité capillitium a tvar výtrusů. Od r. **Calvatia** a **Scleroderma** liší se na první pohled dvojitou peridií.

Všem našim mykologům doporučuji, aby po tomto druhu dále pátrali, neboť lze ho pokládat za častější, leč málo známý a opomíjený. Jejich nálezy dopomohou nám pak k přesnému stanovení hranice zeměpisného rozšíření stepních typů našich břichatkovitých hub, k určení jejich ekologické amplitudy a k vyřešení jejich závislosti na určitých společenstvech vyšších rostlin.

Summary: A new occurence of the Mycenastrum corium (Guers.) Desv. in Czechoslovakia. — The second occurence of a step-mushroom Mycenastrum corium (Guers.) Desv. from Czechoslovakia is cited (locality: Bohemia: Nymburk, in an acacia-strubberg at the edge of a jaw-wood named „Babín", May 1948, found by the author). At first, this mushroom has been found near by Mikulov in Pavlovské Hills in South Moravia, 1923, found by J. Hruby. A photo and a microscopical analysis of capillitia and spores is added to this note.

Mirko Svrček:

Galera coprophila Kühner v Československu.

(Galera coprophila Küh. in Čechoslovakia.)

V létě 1947 věnoval jsem se na Slovensku mykologickému výzkumu Muráňské vysočiny. Výzkum, umožněný mi podporou Národní rady badatelské, přinesl řadu zajímavých výsledků, jež znovu potvrzují, že karpatská oblast našeho státu jest i mykologicky zřetelně vyznačena, avšak nejméně po této stránce známa. Jedním ze zajímavých nálezů z Muráňské vysočiny je výše uvedená *Galera,* kterou jsem sbíral 19. VII. 1947 na pastvině blíže hájovny Studňa (cca 1200 m n. m.), kde rostla na starých kravských exkrementech. Popis podle mých plodnic:

Klobouk 5—17 mm v pr., 3—9 mm vys., zprvu polokulovitě zvonovitý, pak široce zvonovitě sklenutý, zcela nepatrně tupě vyhrblý, s okrajem rovným, celým, dosti tence a křehce blanitě masitý, hygrofanní, za vlhka bledě špinavě okrový, bez průsvitných lupenů, za sucha špinavě bělavý s nádechem krémově žlutavým, nelesklý, celý lysý a hladký, jemně atomatický, suchý. Lupeny dosti husté, břichaté, u třeně připojené, nesbíhavé, u okraje široce zaoblené, okrově kávové (bez tonu rezavého), posléze rezavohnědě poprášené, s ostřím bělavým, jen velmi drobně brvitým, 1—1,5 mm vys.; lamelluly četné, různé délky, zvolna ukončené. Třeň 2,5—6 cm dl., 1—2 mm tl., přímý a rovný, stejně tlustý, celý čistě bílý, stříbřitě lesklý, podél jemně bíle vláknitý, hladký a lysý, jen nahoře roztroušeně bělavě poprášený, na basi pomačkáním žloutnoucí. Dužnina bez zvláštního pachu. Jednotlivě.

Pokožka klobouku pseudoparenchymatická, z buněk okrouhlých, 14—25 μ v prům., tenkostěnných, bezbarvých, hladkých nebo jemně zrnitých, často stopkatě stažených, složená.

Basidie 20—25×8,5—10 μ, kyjovité, široce zaoblené, dolů dosti náhle zúžené, se čtyřmi 3,5—4,5 μ dl. rovnými sterigmaty. Cystidy 20—46×6—10 μ, z rozšířené base sloupkovitě lahvicovité až lahvicovitě zúžené, nahoře 3,5—5 μ šir., zaoblené, přímé, hladké, tenkostěnné, bezbarvé, skoro ve svazečcích na ostří lupenů (=cheilocystidy) vyvinuté. Výtrusy 10—14×7—8 μ, trochu nepravidelně elipsoidní, se zřetelným klíčním porem a krátkým apikulem, hladké, světle žluté; v 10% roztoku KOH zbarvují se spory sytě skořicově červenohnědě.

Galera coprophila Küh. (Contrib. p. 169, 1926) byla dosud sbírána jen dvakrát v Savojsku ve Francii, vždy na horských a subalpinských pastvinách na exkrementech kravských i koňských (Kühner: Le genre Galera p. 125, 1935). Je to typická **Conocybe** ze skupiny **Piliferae**. Mohla by být zaměněna s též koprofilní **G. Rickeni** J. Schaeff. (= **G. pygmaeoaffinis** Ricken), od níž se liší zcela jiným tvarem cheilocystid, které jsou u **G. Rickeni** kuželkovité. **G. coprophila** Küh. považuji za význačný horský druh, který v našich horách bude pravděpodobně více rozšířen.

Summa: Speciem commemoratam, e Gallia adhuc notam, auctor in montibus prope Muráň (Slovakia meridionalis) ad excrementa bovina in pascuis montanis (cca 1200 m s. m.) julio 1947 legit.

Fr. Neuwirth:

Něco o slizovkách (Myxothallophyta).

Dva snímky, které dnes přinášíme, zobrazují zajímavé plodnice různých slizovek, jinak zvaných též hlenky (**Myxothallophyta**, dříve **Myxomycetes** Wallr.). Jsou to organismy stojící takřka na rozhraní říše živočišné a rostlinné; v prvním stadiu vývoje tvoří v substratu

Pazderek hnědý (**Stemonitis fusca** Roth). V bažantnici u Jindřichova Hradce, 13. 7. 1912 sbíral a fotografoval Fr. Neuwirth. (zvětšeno).

amoebovitě slizké, pohyblivé útvary, které se množí dělením, a tu bychom je mohli řadit do říše živočišné. Pak se slévají v hmoty slizovité, plasmodia, význačně zbarvená, z nichž se tvoří plodnice, často s krásným síťkovitým vlášením a výtrusy: v tomto stadiu vývoje jeví tyto organismy vztahy k rostlinám. Z výtrusů pak vznikají za příznivých podmínek opět pohyblivé útvary amoebovité.

Obě slizovky zde zobrazené jsou u nás velmi časté.

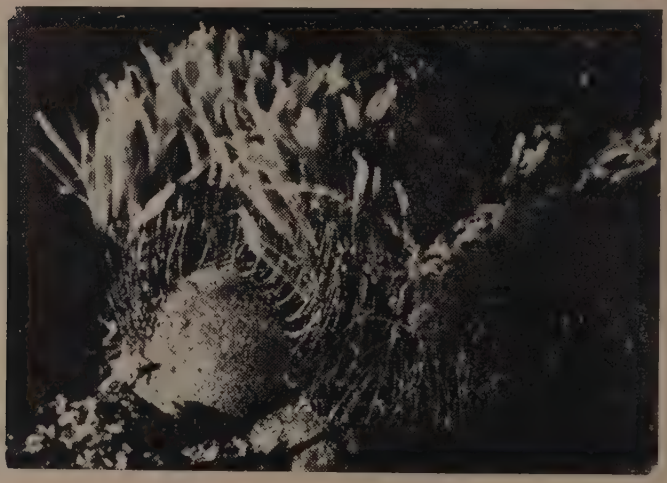

Pazderek hnědý (**Stemonitis fusca** Roth) na kulovité plodnici vlčího mléka obecného (Lycogala epidendrum L.). V bažantnici u Jindřichova Hradce, 13. 7. 1912 sbíral a fotografoval Fr. Neuwirth. (zvětšeno).

Pazderek hnědý — (**Stemonitis fusca** Roth.) je obecná slizovka na tlejícím listí, pařezech, starých plotech a pod. Válcovité plodničky asi 1 cm vysoké jsou barvy nejčastěji hnědé, též fialové až černé. V prvním stadiu tvoří se plasmodia barvy bílé, beztvárně nahlučená, mazlavá, která se v době zrání dělí na jednotlivé ozdobné plodnice. Na krátké stopce vznáší se do výše na středním sloupku jemné vlášení, tvořící válec peříčkovitě ohebný, které vzniká ze středového sloupku, k obvodu plodnice je kraječkovitě jemně síťkovité a prostoupeno fialovým práškem výtrusným. Výtrusy až 9 μ v průměru.

Druhý obrázek zachycuje pazderek hnědý, který vyrostl na slizovce vlčím mléku obecném (**Lycogala epidendron** L.).

Jistě vzácný případ, kde jedna slizovka vegetuje na plodnici jiné slizovky! Za hostitele si zvolil tento pazderek známé růžové, kulovité plodničky vlčího mléka, které můžeme v létě po deštivých dnech často viděti na starých pařezech. Plasmodia vlčího mléka jsou zprvu červená, po uzrání šedohnědá, uvnitř jest vlášení a výtrusný prach barvy masově červené, fialové až šedé. Výtrusy hladké, až 6 μ v průměru. Tak jako předešlá slizovka jest častým hostem na starých pařezech, kde její růžové až červené plodnice se krásně odlišují od zeleného mechovitého podkladu.

I. Charvát:

Hřib satan (Boletus satanas Lenz).

V okolí pražském vyskytuje se hřib satan ponejvíce na Karlštejnsku, t. j. v okolí Srbska, Budňan, Bubovic a Vráže, pak na Roblíně až k Černošicům. Roste hlavně na vápenité půdě v listnatých lesích, převážně ve smíšených dubových a habrových.

Na Karlštejnsku se mu říká „Jenerál". Je to krásná statná houba, jejíž klobouk dosahuje někdy až 30 cm v průměru a která svým nápadným zbarvením každého upoutá.

Hřib satan (**Bol. satanas** Lenz.) Nalezen p. Šintákem dne 24. července 1947 v listnatém lese v okolí Bubovic na Karlštejnsku. — Foto I. Charvát. **23. května 1948 nalezl p. M. Bakovský ve Vráži u Černošic.**

V mládí je klobouk polokulovitý, matný, masitý, barvy bělavé, který však po utržení plodnice rychle mění barvu a asi za hodinu pigment klobouku přechází do barvy světle šedé. Ve stáří je klobouk poduškovitě klenutý, špinavě šedý neb špinavě šeděkožový nebo šedčolivový, někdy — zvláště u okraje — s prosvítajícím purpurovým nádechem. Pod kloboukem nacházející se rourky jsou žluté, ústí (otvůrky) těchto jsou však červeně-oranžové.

Třeň tlustý, velmi břichatý, nikdy však celý válcovitý jako snad u hřiba kováře nebo koloděje, avšak najdou se i exempláře, jejichž třeň v horní polovině je válcovitý a až teprve v druhé části směrem k basi je hlízovitě na-

puchlý, což hř. satana dobře charakterisuje. Vrchol třeně je žlutě oranžový neb žlutě karmínový, střed bývá sytěji karmínový a na basi je nažloutlý. Třeň je v horní části a na středu pokryt jemnou síťkou. Síťka však není vždy stejně zřetelně vyvinutá. Někdy u mladších plodnic je nepatrná, sotva znatelná, zrovna jako u starších exemplářů na basi třeně časem vůbec mizí.

Dužnina klobouku i třeně jest bělavá, po rozkrojení klobouku oxyduje nestejnoměrně, hrubě skvrnitě nebo také celá do barvy růžové neb bledě masové a jen nad rourkami nepatrně slabě zelená a částečně též po okraji rozříznutého třeně je oxydace patrna. Skvrny zelené posléze pomalu šednou. Samozřejmě, že oxydace dužniny závisí na stavu v jakém se právě plodnice nacházejí. Mladé, zdravé a čerstvé reagují intensivněji než staré plodnice červy napadené. Chut za syrova je jako u lískových oříšků, slabě nasládlá. Vůně za čerstva není nijak nepříjemná, avšak při zahnívání silně zapáchá typickým potem nohou. Žádný z ostatních hřibů, vyjma snad hř. purpurového *(B. purpureus* Fr.), který se satanu velmi podobá, nevyniká tímto zvláštním odporným pachem.

Hřib satan je pokládán za jedovatý a sice sám autor Lenz v roce 1831, kdy poprvé hřib nalezl, prožil těžkou otravu. Na Karlštejnsku se prý požívá, avšak po dobrém spaření. Nutno však upozorniti, že i po takovéto důkladné úpravě nemůžeme hř. satana k požívání doporučiti. Satan roste i za suchého počasí, kdy jiné hřibovité houby rostou velice poskrovnu.

Dle záznamů za uplynulé desítiletí spadá jeho výskyt většinou do měsíce července a pro zajímavost uvádím zde jednotlivé prvé zjištěné nálezy z těchto let:

1939 — 30. července,	1944 — 30. července,
1940 — 28. července,	1945 — 14. července,
1941 — 27. července,	1946 — 28. července,
1942 — 9. srpna,	1947 — 24. července,
1943 — 20. června,	1948 — 23. května,

Letošního roku, kdy počasí na jaře bylo houbám zvláště příznivé, nalezl p. M. Bakovský hřiba satana již 23. května ve Vráži u Černošic. Jeho vegetační doba končí měsícem září a ve dvou případech byl hlášen pozdní výskyt v roce 1942 — 11. října a v roce 1944 — 8. října.

Mykologické drobnosti.

Neobvyklý substrát hřibu hnědého (Boletus badius Fr.) — Potvrzuji zprávu p. V. Vacka (na str. 32, roč. II. České mykologie) o tom, že hřib hnědý se vyhýbá vápenitým půdám. Nicméně jsem tento hřib nalezl, ovšem velmi vzácně, na vápenném podkladu ve starém smrkovém a borovém lese v okolí Srbska a Karlštejna. Tamtéž jsem sbíral také strakoš **(Boletus variegatus)**, který podle mých zkušeností se rovněž vyhýbá vápenitým půdám. Josef Šinták.

Houby parků. — Skutečně záslužnou prací je výzkum hub, které rostou v parcích a zahradách. Sděluji dnes několik druhů hub, které rostou v naší zahradě v Hájích u Řeporyj. Po několik let zde nacházíme pod plnokvětým červeným hlohem a šípkovým jablíčkem krásný a chutný hřib kovář **(Boletus luridus)**, který se jinak v okolních lesích nevyskytne. Pod japonským modřínem **(Larix leptolepis)** roste po léta vytrvale klouzek sličný **(B. elegans)**, který je však barvy bělavé až šedomodré. Ačkoliv za okupace byla půda v těchto místech kypřena a osázena špénátem a jinou zeleninou, rostly klouzky dále mezi špenátem. Pod měnocypřičem Lawsonovým **(Chamaecyparis Lawsoniana)** jsme nacházeli lošák bílý, špičku česnekovou a helmovku. Na povrchovém kořenu topolu balsámového rostly hojně opeňky **(Pholiota mutabilis)**. Josef Fürst.

Mé zkušenosti s pestřecem. Sbírám pestřec po celý život a velmi si ho cením. Pestřec je hojný zejména v písčitých půdách, někde dokonce roste ve velkých skupinách. Sušíme jej, i čerstvý dáváme do polévek a omáček. Že je jedovatý, svědčí tato příhoda: má švakrová slyšela o lanýžích a tak (ostatními houbami, „prašivkami" jaksi pohrdajíc), vzala si bez velkého ptaní, — jak to v rodině bývá, — talíř pestřece a připravila z nich podle kuchařské knihy pečeni s „lanýžovou" omáčkou. Omáčka byla znamenitá, švakr si dal dvakrát, ale ze zaměstnání ho odvezli do nemocnice. Byl stižen nevolností, která skončila vyčerpáním žaludku a dvoudenní dietou. — Nejvíc pestřeců ve svém životě jsem sbíral na velkých haldách kamenečné břidlice v lese pod Modřejovicemi blízko hájovny a cesty do Lhoty u Chříče. Tyto velké haldy zvětralé algonkické břidly s hojným obsahem pyritu se zdáli podobají černým haldám uhelným a jsou s několika troskami budov a kutišti poslední stopou po industrii kdysi velmi kvetoucí — výrobě české kyseliny sírové vyluhováním těchto břidlic. V hojné okolní květěně tvoří tyto haldy takřka pustý ostrůvek, na němž skomírá pouze několik břízek, nějaká vrbovka, pupalka — ale co mne překvapilo: v této takřka sterilní půdě jsem našel jeden pestřec vedle druhého, některé statné již prášící exemplář. Sbírám a jím také kořenovec červenavý, který bývá označován za nejedlý. U nás v borových lesích je hojný v náplavech prsti u kořenů. Z hub lanýžovitých, které u nás rostou, je to zejména bělolanýž letní, který jsem

asi před 20 lety hojně sbíral u Vysokého Mýta, a to na Vinicích při cestě k pomníčku Svatopluka Čecha, kde za suchého a parného léta byly exempláře velikosti bramboru, krásné vůně. J. Fürst.

Co můžeme očekávat od lesních požárů? Bylo by třeba, abychom s pomocí ministerstva zemědělství získali soupis všech smutných míst loňských lesních požárů. Mnohá požářiště jsou dosti rozlehlá. Až budou odklizeny použitelné zbytky lesa, zůstane mrť, lesní půda, tentokrát sice se spáleným podhoubím dosavadních hub, zato však s hojnou příměsí dřevěného popela a uhlí, půda napojená draslem a s veškerou disposicí pro zmlazení lesa i nálet buřeně a plevele. Je známo, že mnohé houby, zejména smržovité, jež patří k zvláštnostem našich lesů, mizejí právě pro nový způsob lesního hospodaření, kdežto dříve, jak paměť svědčí, rostly hojně zejména v místech bývalých milířů. Bude tedy velmi zajímavo, zdali se ukáží tyto specifické druhy hub i na spáleništích po lesních požárech. Doporučujeme vřele svým přátelům, aby sledovali po botanické i mykologické stránce lesní požářiště a podali nám zprávu. J. Fürst.

Něco pro houbařské genealogy. Nedávno přinesly některé francouzské houbařské časopisy zprávu, že v Kalifornii byla nalezena muchomůrka červená *(Amanita muscaria)*, která místo lupenů měla na spodku klobouku rourky. Tyto rourky zdají se některým mykologům dokladem pro domněnku, že muchomůrky povstaly z hřibů.

V r. 1925 našel jsem ve smrkovém lesíku u Domažlic ne jednu, ale asi třicet kusů muchorůrky růžové *(A. rubescens)* v různém stupni vývoje, kde všechny, jak zcela mladé se závojem od klobouku dosud neodtrženým, tak i ty, které překročily vrchol vývinu a již uvadaly, všechny měly spodek klobouku hustě porostlý měkkými, bílými ostny. Nebyly to jen třásnitě roztřepené, roztrhané lupeny, ale skutečné, oblé, kuželovité, mírně zahrocené ostny, jen nemnohé z nich na volném konci poněkud zploštělé a mělce rozeklané. Také bylo nápadné, že nebyly sestaveny v radiální řady, jak by se dalo očekávat, kdyby byly povstaly mechanickým rozstřepením lupenů; nikoli, ostny ty byly stejnoměrně rozsety po celé spodině klobouku zcela tak, jak tomu bývá u lošáků. Prostě, měl jsem před sebou učiněné lošáky, ale se třeněm nesoucím prsten. Referát o tomto nálezu i s vyobrazením přinesl ČČH. VI., (1926), str. 3.

Jestliže tedy rourky u muchomůrky červené ukazují, jak myslí někteří, že muchomůrky povstaly z hřibů, pak nevidím důvodu, proč by ostny u muchomůrky růžové nemohly se stejnou pádností dokazovat domněnku,

že muchomůrky povstaly z lošáků! Či snad jen původ muchomůrky červené třeba hledati u hřibů, ale muchomůrky růžové u lošáků?

Zde máte, vykladači fylogenese hub, volné pole k rozvíjení různých fylogenetických spekulací a hypothes, jen popusťte uzdu své fantasii! Dokud však nebudete míti pro své theorie hmatatelných dokladů palaentologických nebo úspěšných a ověřených výsledků laboratorních pokusů —, když už ontogenese — která dle biogenetického zákona Haecklova je opakovanou fylogenesí — v tomto směru neslibuje žádoucí pomoci, do té doby považuji všechno povídání i pracně sestavované diagramy o fylogenesi vyšších hub s dužnatými plodnicemi — a o ty přece jde — za plané filosofování, jehož dosud jediným výsledkem jsou pouhé, ničím ještě nedoložené dohady. V. Melzer.

Zajímavá zpráva o houbách v Herbáři Jana Černého. V Herbáři lékaře Jana Černého z r. 1517 najdeme pod heslem „Gelenie hubka anebo lanyž" zajímavou stať, ve které se zrcadlí vědomosti a zkušenosti tehdejšího lidu o houbách. Bystré lékařovy postřehy o účinku houby se zde ještě mísí se zakořeněnou pověrou lidu a ukazují nám tak složitou a neschůdnou cestu, kterou se věda musela propracovávat. Ale i praktická stránka našeho moderního houbařství nebyla již starým Čechům neznáma, jak svědčí věta o rozřezání houby na několik kousků a sušení na niti, nebo na jiném místě zmínka o „hubném prachu".

Gelenie hubka anebo lanyž. Latinie Bolet' cervi / Niemeczky hyschenschwamm.

Na lukach se naleza/ zwlasstie na tiech miestech/ kdežto se gelen s lanie pogiema/ a gest sylne wuonie/ wsobie mokrost mlečznu hustu mage/ rozrzezati gie naniekolikero a na niti nastrkati a tak sussiti musy/ ginacže shnili by.

Bytnosti gegie spuosobowe/ žiwelniesu horkost druheho stupnie/ a mokrost prwnie[0] zwlasstie wzelene. Moc druhu ma otwierati/ sslechtiti/ Trzetie mocy skutek ma/ ženske zastawy otwierati. A w porodu bolesti lehčžiti. Take prach v winie pity/ pocenie zbuzuge.

Też mocy zwlasstnost gest hnati ztiela ged/ wmor vžitečzny pyti/ nakaženemu/ ged potem wyhanie. A zachowawa/ od porusseneho/ powietrzie prach tento. Hubka gelenie. Podražec obogi hadowy korzen Angelsky trank smiesyti/ a vwinie rano przigimati/ a nakaženemu dati piti/ aby se wssatech vypotil po pausstienie. Też do laznie sselliby/ na piti se/ budess se potiti lepe. O. Čepek

Opět křemenáče pod smrky! Náš časopis přinesl již dvě zprávy o výskytu křemenáčů ve smrkových porostech (Dr. Kubička 1 : 97, 1947 a Fr. Šmarda 2 : 31, 1948). Připo-

juji k nim dnes třetí. 13. srpna 1944 sbíral jsem v okolí čisté (okr. Rakovník) hojnost křemenáčů březových (Krombholzia rufescens [Secr.] Konrad = Boletus versipellis Smotl.) na travnaté a vřesovité pasece, osázené mladými břízami. S jedné strany této paseky se nalézal asi 20-letý smrkový porost, oddělený od ní širokým pruhem trávníku s cestou pro povozy. Na holém jehličí pod smrky rostly v bohatých skupinách křemenáče úplně stejného vzhledu, jako exempláře pod břízami na pasece. Nejbližší břízka byla asi 15 m vzdálena od stanoviště, kde křemenáče vyrůstaly pod smrky. — Zatím co obě výše zmíněné zprávy jsou nesporné ve skutečnosti, že křemenáče nejsou výlučně vázány na břízu, může proti mému pozorování být namítáno, že je zde možnost vztahu k daleko sahajícím kořenům břízy. Tuto námitku jsem si ostatně učinil sám. Bylo by tedy v mém případu potřeba prokázati, jak daleko sahají kořeny 5—10 letých bříz. Ze všech tří pozorování je možno uzavříti, že Krombholzia rufescens není druhem, který by byl vázán svojí mykorrhizou výhradně na břízu, nýbrž že je druhem po stránce tvorby mykorrhizy polyvalentním. Doporučuji našim houbařům, aby svým pozorováním přispěli k objasnění, v jakých ekologických poměrech roste u nás zmíněný křemenáč.

MUDr. Jos. Herink.

Další nález škárky hvězdicovité (Mycenastrum corium (Guers.) Desv.) v Československu. — Na str. 85—88 tohoto ročníku „České Mykologie" píše S. Šebek o novém nálezu této vzácné a zajímavé houby, který považuje v pořadí za druhý (prvý nález učinil na vrcholu Děvína v Pavlovských vrších u Mikulova IV. 1923 Joh. Hruby, viz Oesterr. Botan Zeitschr. 1925, p. 247). Dovoluji si upozorniti, že jde vlastně již o nález třetí! Druhý nález, rovněž z jižní Moravy, publikoval totiž R. Picbauer (Příroda, 26 : 111, IV. 1933; Práce moravské přír. spol. 8/8 : 16, 1933). Jím zjištěné stanoviště jest travnatý akátový lesík u polní cesty z Hrušovan n. Jeviš. do Hrabětic, blízko rakouských hranic. Obě moravská naleziště houby jsou poměrně blízko sebe. Picbauer vyslovuje názor, že zřejmě thermofilní *Mycenastrum corium* u nás nevystupuje jako vyhraněný stepní element, nýbrž spíše se váže na suchá písčitá místa akátových porostů. Ekologické podmínky, udávané Šebkem, by tento názor podporovaly. — The third occurence of the *Mycenastrum corium* (Guers.) Desv. from Czechoslovakia is reported: South Moravia, near by Hrušovany, 4. X. 1932 and 10. II. 1933, found by R. Picbauer (published in „Příroda" 26 : 111, 1933 and in „Acta soc. scient. nat. moravicae" 8/8 : 16, 1933).

MUDr. Jos. Herink.

Poradenská činnost Čsl. Mykol. klubu.

V rámci floristického a systematického průzkumu mykoflory čsl. republiky zorganisoval Čsl. Mykol. klub poradenskou činnost svých specialistů a vyzývá všechny členy, kteří se zabývají studiem a určováním hub (a to i začátečníky), aby se hojně obraceli na tyto specialisty. Umožní tak sobě i jim prohloubení svých znalostí a přispějí k průzkumu flory v naší vlasti. Jsou to pánové:

Prof. Dr. K. Cejp, Praha II, Benátská 2. (všechny parasitické houby, mikromycety, zejména Phycomycety).

MUDr. Josef Herink, Praha XIX, - Vokovice, Na dlouhém lánu 338. (Všechny houby lupenaté a hřibovité, zvláště pak rody bedla-Lepiota, hník-Coprinus, kruchava-Psathyra, vláknice-Inocybe, náramkovitka-Armillaria, pečárka-Psalliota).

MUDr. Jiří Kubička, Praha XVIII., Nad Octárnou č. 5 (Helmovky-Mycena).

RNC Karel Kult, Praha VII, Strojnická 9. (Veškeré šťavnatky-Hygrophorus a plžatky-Limacium).

Václav Melzer, Domažlice, Dvořákova 236. (Holubinky-Russula).

Dr. A. Pilát, Praha XIX, Zahradní 44, bot. odd. Nár. Musea. (Všechny houby, zvláště chorošovité-Polyporaceae a všechny pavučince-Cortinarius).

Ing. Zd. Schaefer, Dolní Polubný 781. (Ryzce-Lactarius).

RNst. Mirko Svrček, Praha XIV, Ul. Pražských 1109/2. (Všechny kustřebky-Discomycetes).

Jan Šimr, řed. měšť. školy, Třebívlice, o. Roudnice n. L. (Všechny břichatky-Gasteromycetes).

Fr. Šmarda, odb. učitel, Kuřim u Brna 453. (Všechny břichatky-Gasteromycetes).

Václav Vacek, Praha XII, Pribinova 25. (Všechny kustřebky-Discomycetes a veškeré houby podzemní).

Rudolf Veselý, řed. škol v. v., Soběslav. (Všechny břichatky-Gasteromycetes, všechny pavučince-Cortinarius, muchomůrky-Amanita).

Několik pokynů k zasílání hub:

a) **zasílání čerstvých hub.** K zásilce vybírejte podle možnosti pouze plodnice dobře vyvinuté, v různém stupni vývoje, neporušené (zvláště bez odříznutí spodní části tř.), nečervivé a nezasažené plísní. Plodnice umístěte do lepenkové nebo lépe kovové krabičky vhodných rozměrů a upevněte vložkami ze smačkaného a navlhčeného hedvábného papíru nebo z vlhkého čistého mechu. K zásilce přiložíte lístek s označením místa a data nálezu, jména nálezce, vlastnostech nálezniště (druh lesa a pod.). Zasíláte-li více druhů najednou bez přibližného určení, musíte každý druh vhodně označiti (číslicemi, vlastním názvem a pod.).

b) **Zasílání sušených hub.** Takto je nutno zasílati rychle zasychající drobné houby (helmovky, kalichovky atd. nebo houby rychle se rozplývající (hníky-Coprinus) nebo červivějící (holubinky-Russula). K rozboru je nutno dle možnosti zachytiti výtrusný prach na bílý papír (důležité zvláště u holubinek, hníků, kruchav) a přiložiti co nejpodrobnější popis čerstvé houby.

ČSL. MYKOLOGICKÝ KLUB V PRAZE II.,

Benátská 2. (Botan. ústav Karlovy univ.).
Sekretariát: Praha II., Krakovská 1. Telefon 311-31.

Staňte se naším členem!

Členský příspěvek činí ročně Kčs 20.—, zápisné Kčs 10·—. Členské přihlášky a příspěvky přijímá jednatel I. Charvát, Praha II, Krakovská 1. Tel. 311-31.

Členy, kteří dosud nevyrovnali členský příspěvek za kalendářní rok 1947, prosíme o zapravení.

Navštěvujte přednáškové kursy ČMK

pořádané každé pondělí od 19 do 21 hod. v přednáškovém sále botanického ústavu Karlovy university v Praze II., Benátská 2. Stanice el. dr. čís. 14, (botanická zahrada). Výklad a demonstrace důležitých jedlých a jedovatých hub pro praktické houbaře a začátečníky od 19 do 20 hod., přednáška pro pokročilé od 20 do 21 hod. Oznámení přednášek v denním tisku. Dotazy na telefon 311-31. Při přednášce se též určují donesené houby.

Houbařské vycházky ČMK

s odborným školením praktických houbařů se konají každou neděli do blízkého i vzdáleného okolí Prahy. Dobrou obuv a jídlo s sebou. Oznámení vycházek v denním tisku ke konci týdne a v houbařských skřínkách ČMK. Telefonické dotazy na čís. 311-31.

Bezplatná houbařská poradna ČMK

v Praze II, Krakovská 1 (I. Charvát) určuje veškeré houby. K poštovním zásilkám z venkova (jako vzorek bez ceny) přiložte kor. lístek se svojí přesnou adresou, kde uvedte datum, naleziště, druh stromů, event. chuť a vůni za syrova atd.

Roční předplatné časopisu „Česká Mykologie" obnáší Kčs 60·—.

Stálá výstavka čerstvých hub v Praze II., Krakovská 1.

Novinky v literatuře. Dr. Alb. Pilát: Evropské druhy houževnatců (Lentinus Fr.). 31 fot. snímků. Cena Kčs 60·—. Prof. Jos. Velenovský: Novitates mycologicae novissimae. Kčs 150·—.

R. Veselý: Československé houby, II. díl. Kčs 60·—;

Zpráva spolková: Prosíme odběratele časopisu, kteří jsou členy čsl. mykolog. klubu, aby současně s předplatným zaslali člen. příspěvek Kčs 20·— na rok 1948.

Z redakce: Další číslo vyjde 15. listopadu t. r.

Získávejte nové členy a odběratele našeho časopisu!

Vydává Čsl. mykologický klub, Praha II. Benátská 2. Administrace: Praha-II, Krakovská 1. Tel. 311-31. Redakce: Praha XIX, Zahradní 44. Tel. 71653. Vychází 4× ročně. Předplatné ročně Kčs 60·—. Novinová sazba povolena ředit. pošt a telegrafů pod čís. I A Gre. 2372-OB 1947, ze dne 7. července 1947. — Dohlédací pošt. úřad Praha 25. — Tiskem Otakara Štivína, Praha II.